

SAMIYEEHLI
TOM TAKELAYA KANCAALAYA
NYEJKA
Kutvluvtu

Samiyeehl wei i hæte pa ha takəlaya kane tə, i ka kέ Isə kuyoyatutu teləsvlu kέ. Təma səsəona naaleye Isə cəla-i: Tetv təkuyv təm, na isəna i ká seyəsi Isəyeli nyéma na pá səe Isə tike tə pə təm. Iləna pə kaası isəna paa nyəni Isə tike ke pa wulav mayamaya tə. Ama Isəyeli nyéma kisaa na pá kpa awulaa. Kancaalaya nyəj nte Sayuli. Ilé i waalı kέ Tafiti.

Isəna pa faya Samiyeehl I takəlaya tə:

Samiyeehl paasənav ke Isəyeli nyéma, titite 1-7

Sayuli təgəv ke kawulaya, titite 8-10

Sayuli ta tə teu iləna Iso kisi-i, titite 11-15

Tafiti na Sayuli pa təm, titite 16-30

Sayuli na i pəyalaa pa səm ke yoou taa, titite 31

Samiyeehl too Ana təm

¹ Apalv nəyəlv i ka wənna Sufi tetv taa kέ Ifəlayim puyv taa, na pá yaakı-i sì lləkana. Pa yaa lləkana caa sì Yelowam, na Yelowam caa sì lilihu, na lilihu caa sì Tohu, na Tohu caa sì Sufi. Iləyə Ifəlayim tv.

² Iləkana inı i alaa ka we naaleye. Pa yaakı lelv sì Ana na lelv sì Penina. Penina ka wəna piya. Ama Ana ná feına.

³ Apalv inı i kpaakaya Isə səev ke Silo ke paa pənayaŋ ȷkaya, na i haakı Toma təna tv Tacaa ke kuhaaŋ. Na lili pəyalaa Hofini na Penhası paa kəna Tacaa kətəlaa ke waatu inı.

4 Ye kuyaŋku Iləkana í lapa kətaya, i haakı i alv Penina na i pəyalaa na i pəelaa ke cəka cəka ké.

5 Iləna í ha Ana ileyə cəkası naale. Mpi tə, paa na Tacaa lapa-i kaalvlaya tə, i luju ka svu-ı ké.

6 I yətəŋ ná tuvkaya-i ké sì pə haŋi-i sì Tacaa lapa-i kaalvlaya.

7 Mpúyú pu wə paa pənaya ŋka. Paa waatv wei ké pa kpaakı Tacaa təyaya taa te, Penina tuvkaya-i mpúyú.

Iləna í wiiki na u saŋ təyəv.

8 Na i paalv Iləkana náá təmisi sì: Pepe təo ké nyá lanjle wakələyi, na n̄ wiiki na n̄ kisiyi təyənaya ke mpv? Ma ta kəl-i-ŋ piya naanuwwa?

9 Pa temə təyəv na nyəəv ke Silo, iləna Ana kvlı na i kpətəna kətvlu Illi. Ilé i ká caya kpəlaya təo ké Isə təyaya nənəkpete ké.

10 Ana lanjle ka wakəla səsəm ké tətəyətəyə. Iləna í sələmisi Tacaa na wula,

11 na i sì nəyə sì: Toma təna tv Tacaa, ye n nyəna nyá təmle tv má, ma wahala, na n̄ təəsi ma təo na n̄ ha-m apalvəyaya, maa ha-ŋ-keye haləna ka səm. Hvnuyu kaa kpa ka nyuyu taa.

12 I taanja mpúyú Isə təsələməle, iləna Illi nyəni i nəyə təpiŋŋ.

13 Ana sələmaya i luju təe ké, na i ntompee nyəpətəyı, ilə i nəyə u nukı. Illi nyəma sì svlum kuyvna-i.

14 Iləna í təmisi sì: Pəlee ké nyá svlum ká ce nyá təo? La na nyá svlum ce nyá təo.

15 Ntəna Ana sì: Hai, ma ce, ma ta nyəə svlum napəlɪ. Ama ma lanjle wakələna səsəm na má hóləyí Tacaa ke ma lotu.

16 Taa nyənì nyá pεεlø maya tεtelatv. Ma nəyəsεε na ma wahala teləsəna mpəle, na má yəyətəyì mprúgy haləna sanja.

17 Ntəna Ilili sì: Isə í hεesì nyá lanjle na í mv nyá sələmvtv.

18 Ilēna Ana sì: Na nyá ton taa.

Ntəna Ana polo na í təyə na i ɪsentaa həti.

19 Tev fema, ilēna Iləkana pá kvlı ləj na pá sεe Isə, ilēna pá kpe Lama.

Samiyeehl lvlvγv na i pəcaatv

Mprúgy Iləkana nyəmá i alv Ana na Tacaa mv i sələmvgv.

20 Ilēna Ana la teu na í lvli apalv pəyaya, na í ha-kεyε həte sì Samiyeehl. Sì Tacaa ke inī i sələma-i.

21 Pənaya sikaa, ilēna Iləkana na i nyéma təna pá polo Silo sì, i laki paa pənaya ɳka ka kətaya na í la isu i ka suw i nəyə tə.

22 Ana kisa pote na í tə i paalv sì: Ye pəyaya cəpa həte, ilē maa pona-ke na má hvli-kεyε Tacaa na ká saalı tənaya tam tə.

23 Mpuyvle i paalv cə-i sì: Pə wε teu. La isəna pə ha-ŋ tə. Yele na ká ce həte na pəcó. Ama Tacaa í la isəna i ka suwa tə.

Ilēna alv caya na í paasəna i pəyaya na ká kəo na ká ce həte.

24 Pə waalı kέ i kpaya-ke na í caa latəce wei i wəna pisi tooso tə, na mvlv̥m cəmse, na svlv̥m huluyu, na í pona Silo ke Tacaa təyaya taa. Waatv inī tə pəyaya kəəsaq kέ.

25 Mprúgy pa kv latəce na pá pona Ilili ke pəyaya.

26 Ilēna Ana sì: Kaafala ma ce, n təəsa ma tə? Maa kōma nyá kinj cəne na má sələmi Tacaa.

27 Pəyaya kaneyę ma sələmaya na Tacaa mu ma kvsələmvtu.

28 Təv, ma caa maa cəle-i Tacaa ke haləna i səm.
Ulena Uækana təyaya nyémä təna hənti Isə ke atə na pá seε-i.

2

Ana seεki Tacaa

1 Mprýgú Ana sama Isə si:

Ma yəələyəna Tacaa wei i waasa-m tə.

I hvləsa ma laŋle.

I kvsə ma nyvən, na í ha-m toma.

Na ma nəyə kuliqina ma kolontunaa.

2 Tacaa tike wənna tənaŋj.

I tike nté kentulu
i paasi Isə nəyəlv i fei tətə.

3 I yele kalampaani,
na í yele isəcav təm.

Tacaa nyəmá pə tənaya.

I yeki isayatv natəli.

4 Tacaa cəpa tonjtunaa təəŋ.
Ama acamaa ná nyəcə toŋ.

5 I tv hayalaa si pá pεekı mpi paa yana təyənaya tə,
na í svsi kvnycəntvnaa ke toŋ.

I lapa na kaalvlaya lvli təm naatosompəyəlaya.
Ulena alvllu náá lanj.

6 Tacaa kvgvna, inı i feesiyina.
Inı i tisiyina atetəle taa, na í ləsəyi.

7 Inı í tvgvna kvnycəntv yaa toŋ.
Inı i tisiyina lelaa na í kvsəyi lempa.

8 Tacaa kvsəyi laŋlv ke atə muvsvyv taa,
na í kvsı kvnycəntv ke hute taa,
na í cayası pá na səsaa,

na pá kaa teeli kumte.

Ini i tənna tətu kite,

na tə təo kék i sūwa antulinya.

9 I tiikiyi i yəlaa na í kentiyi pa təo.

Ama i yeki na asayaa leki səkpətuyu təe.

Isə akaitu paa feina tənuyu taa alaafəya.

10 Tacaa ka tisi i kolontunaa təo kék calanaa,
pa kəŋ saaluyu ke yem kék.

Inəyəle kateŋa təna huvlu səso.

I kákpa wei i ləsaa təyə wulav, na í tu-i tonj.

11 Mpýyú Iləkana pa məla kpente, na pəyaya náá
saalı Tacaa təmle taa kék kətvlv Ilii kiŋ.

Kətvlv Ilii pəyalaa isayatvnaa

12 Ilii pəyalaa ka kék tetelataa kék, pa ta paasəna Isə
kék paa pəcə.

13 Nti nti pa lakaya samaa təyəlo: Ye nəyəlv ha Isə
kék kuhav, kətvlv təmle tu puki saa wei pa təsa kuhav
nantu təyə, na í təka kela tooso ləyəlaya səsaya.

14 I takı ulena í so tiipee taa, na pə səpa nantu ke
isəna, i ləsəyi kék na í ponə kətvlv. Mpýyú pa lakaya
Isəyəli nyéma təna mpa pa pukaya Silo tə.

15 Halı təmle tu puki kəna pá wə təte nim, na
í tó wei i lapa kətaya tə si: Cəla kətvlv ke i nantu na i
tonj i ti. Ii caa kvtəsətə. Leŋ ke i caaki.

16 Ye kətaya latu təma si: Yele na pá wə kpəntə nim
ulena n̄ cosi timpi n caaki tə. Ilə təmle tu cə si: Aai, ye
n ta cəle-m nəənəə, maa lekəna tonj.

17 Isayatu səsəəntu ntəyı Ilii pəyalaa kəkayana pa tı
təmle kék Isə isentaa. Mpi tə, pa nyənaya Tacaa kətaya
ke yem kék.

18 Paan na Samiyeehl ka kəəsaa tə, i lakaya Isə təmle kē na í suuwa kətəlaa tokiya taka ɳka pa luvwa kponkpontu toŋ nyəntu tə.

Samiyeehl nyáma

19 Ye pənaya sikaa na Ana pa puki kətaya lapu, i nyaləyi toko kē na í kpeŋna Samiyeehl.

20 Haləna Ilii kooliyi Ana na i paalv ke kvpantu sī: Tacaa í la na n̄ hiki piya na sí leetü ɳka n̄ ha-i isəntə tə ka lonte.

Iləna pá məli pa te.

21 Tacaa we Ana waali, iləna í la teu na í ləli qpalvpiya ke tooso, na alvpiya ke naale.

Na pəyaya Samiyeehl náá təŋna puu ke Isə təmle taa.

Ilii kaləna i pəyalaa asayaa

22 Ilii ka kpatəlaa kē təkuŋkuŋku. Na í nūki mpi mpi i pəyalaa lakayana Isəyeli nyéma təna tə. Na isəna pa həntayana alaa mpa pa lakaya təmle ke Isə təyaya nənəyə tə.

23 Iləna í tə-wə sī: Pepe təo kē i laki yaasinaa mpə pa takanaa? Yələaa təyəsəyil-m mə isayatunaa kē.

24 Aai, ma pəyalaa, í yele mpv, mə təmnnaa mpa Isəyeli yələaa heeliyi-m mpv tə pa fei teu.

25 Ye yulv pəntəna i təyəntəle, ntanyi Isə ka wii pəntu. Ama ye Tacaa ke pəntu pəntənaa, ilə awe seəna i təo?

Ama pa ta nūna pa caa nəyə. Mpi tə, Tacaa ka səəlaa sī i kuyi-wəyə.

26 Na pəyaya Samiyeehl náá təŋna puu, na i we yələaa na Isə kē teu.

Isə yəyəta Ilii təyaya nyáma saləka təm

27 Mpýyú Isə yulv nəyəlu i pola Ilii kiŋ na í heeli- i sī: Tacaa yəyətaa sī ma hvla ma təyī mə cəsə Aləŋ,

ke waatu wei í na i nyéma paa we Icipiti wulau teyé yomle taa tó.

28 I na i lwluyu nyéma ke ma lësa Iséyeli kpeka tëna taa sì, pá la ma kôtëlaa, na pá suuki kôtëlaa toko na pá kpaakí ma kôtaya télate tó na pá wòkí tulalunnaa. Halëna má hvlí-i timpi i ká cosi kôtaya ñka kékø nyaya ka tëna tó ka kpënte tó na í tóyé tó.

29 Pepe tó kéké í nyéñayi yem ke ma kôtasí na ma kuhav ñku ma suwa sì pá lakëna ma tèyaya taa tó? Ilé iséñaya pë lapa sì Ilii n seeki nyá piya na pé këli ma? Na í tóki Iséyeli nyéma tóyënasí kwpansí nsi pa lapa kôtasí tó, na í yooki cëncëmëj?

30 Nyéni Iséyeli Isä Tacaa ma, maa suwa sì, nyá caa tèyaya na nyá lwluyu nyéma tëna ká lakëna ma kôtuýu témle ke tam tó. Ama pënenente ma kú tèle. Mpi tó, wei i tuyu-m teeli tóyé maa tu teeli, na má nyéni yem kéké wei i kpëena-m tó.

31 Nn naakí kwyeej tójna kôntë, wei i taa maa kpiisi nyá ifepiya na nyá lwluyu taa nyéma. Halí akpatulu kaa wee nyá tèyaya taa.

32 N ká ná kolontu kôma na í caya ma tècayale, na í paalëna kwpantunnaa mpa Tacaa lapa Iséyeli tó. Nyá tèyaya ká taanëna akpatulu.

33 Paa na mpvu maa yele nyá nyéma taa nøyelv na í se ke ma kôtaya télate, na í tóyé nyá íse na í wakëli nyá lañle. Ama nyá tèyaya nyéma tëna ká sëkëna pa tonj kéké.

34 Kwyaku kwlumuyu ke nyá pëyalaa Hofini na Penhasí paa sì. Ilé tènaya n ká nyéna sì tampana ke ma yoyotéyi.

35 Maa kpa ma tèyi kôtulu kwpansí, wei i tèñayi ma luyu tee nyéntu ke teitei tó, na má ha-i lwluyu

kupanjkv, na í laki wulav wei ma ləsaa təyə təmlə ke tam təo.

³⁶ Ye pə tu kaasa wei kē nyá luvuyu taa, pūntu kā hənti kətvlu inəyli ateyə si: Ha-m liyitee na təyənaya. Halı í sələməri-ı tətə si: Tu-m kətuyu təmlə natəli tə taa, na má hikina ma təyənaya na təna.

3

¹ Pəyaya Samiyeeeli ka wə kətuyu təmlə taa kē Ilii kinj kē.

Isə kpa Samiyeeeli ke i kvyəyətvtv teləsvlv

Waatu inı Tacaa taa yəyətəyəna yəlaa ke teitei. Pəyele i taa húléyí yəlaa ke mpi pu tə na pə lá təyə kotokoto.

² Waatv inı tə, Ilii isə caakaya yulvumugv nté, u naakı teitei. Mpýgv i hənta i təhəntəle ke ahoo naali.

³ Na Samiyeeeli hənta Isə atakaa cələ, na pá ta teesita fətəlanaa ke tefemle.

⁴ Mpýgv Tacaa yaawa si: Samiyeeeli, na Samiyeeeli cə si: Mayalə.

⁵ Iləna í kpaya asewa na í polo Ilii kinj, na í tə si: N yaa-m tə mayalə. Ntəna Ilii si: Ma ta yaa-ŋ se. Polo n̄ hənti.

Iləna Samiyeeeli məlī na í hənti.

⁶ Mpýgv Tacaa tasa-ı yaav si: Samiyeeeli. Iləna í polo Ilii kinj na í tə si: N yaa-m tə, mayalə. Ntəna Ilii si: Ma ta yaa-ŋ se. Ma pəyalv, polo n̄ hənti.

⁷ Samiyeeeli ta nyı si Tacaa yaakəna-ı. Mpi tə, ilé i ta yəyətətəna-ı.

⁸ Mpýgv Tacaa tasa Samiyeeeli ke yaav ke təm tooso nyəm. Iləna Samiyeeeli polo Ilii kinj si: N yaa-m tə mayalə.

Tənayale Ilii cəkənaa si Tacaa yaakəna pəyaya.

9 Iléna í heeli-í sì: Polo na n hənti. Ye pə tasa-ŋ yaav, ilé n tò sì: Tacaa, yøgøti, nyá pøyaya má, ma nuki.

Iléna Samiyeele məlì na í hənti.

10 Mpøygøle Tacaa polaa na í yaa-í isu i tu yaakı tò sì: Samiyeele, kelená í cø sì: Tacaa, yøgøti, nyá pøyaya má, ma nuki.

11 Iléna Tacaa tò sì: Maa kəna wakəlvøv nəkvləyø Isøyelì nyáma, na paa wei í nu-ti pu svsi-í watv.

12 Kuyanjkuγu maa caalı Ilii tøyaya nyáma isø ke nyønsuγu. Haléna má tv nyøvø ke teitei isu maa yøgøtøvø tò.

13 Ma heela-í tøfoo sì maa tv i tøyaya ke tam tøø saləka, ke timpi i piya wakəla ma həte, na í nyáma pø tøø na í tá kisina-wø tò.

14 Pø tøø ké ma yøgøtøyøna tuunav sì, paa pa lapa kotası na pá ha kvcøøŋ, ma kaa huśi pa tøyaya isayatv.

15 Iléna Samiyeele hənti na pø nyaadlı, na í tvli Tacaa tøyaya nønøesi. Ama i nyønayana mpi i nawa mpø tø pø tøm heeluγu ke Ilii.

16 Mpøygøl Ilii yaa-í sì: Ma pu Samiyeele. Na í cø sì: Mayalø.

17 Iléna í pøøsi sì: Tøm ntixi Tacaa heela-ŋ? Ye n ñmesa-m tø taa natəli, Tacaa í la-ŋ na n tøyø na n hayø.

18 Ntøna Samiyeele kæesı-í tø tøna, i ta ñmesı-í natəli. Kelená Ilii sì: Tacaa ké, í la isøna pø maya-í tø.

19 Samiyeele tøyøna puw na Tacaa we i waalı, i ta yele na i tøm natəli tø tii ateyø yem.

20 Isøyelì nyáma tøna mpa paa we pø kpayav Tan na pø polo Peesepa tø, pa nyáma sì Tacaa kpa Samiyeele ke Isø kuyøgøtøvø teləsølv.

21 I lukaya Samiyeehl tao kē Silo kē, na í heeliyi-i təmnaa.

4

1 Na í teləsəy়ı-təy়ı Isəyelı nyéma na pá nukəna-i.

Kolontunaa leeka Isə atakaa

Waatu inı i taa kē Filiisi nyéma kotaası, pa yookina Isəyelı nyéma, ılenä pá püli Afeka. Mpúyó Isəyelı nyéma ná luwa na pá püli Ipene-Isəe.

2 Tənaya Filiisi nyéma kvla pa tao na pá yoo na pá kəli Isəyelı nyéma, na pá kv-wə ısu yəlaa iyisi liyiti (4000).

3 Iləna Isəyelı nyéma məli pa təsikile na nyuyu nyéma tə sı: Pepe tao kē Tacaa yəlaa na Filiisi nyéma kv-tuyu saňa? Té polo té kəna Isə atakaa na Tacaa wəe ta waalı, na í waasi-tuyu ta kolontunaa niŋ taa.

4 Mpúyó pa tila Silo na pá kəna Tacaa Toma təna tv atakaa weı i tao Isə wə iñmelav ke ısətaa tanlaa naale heku taa tə. Ilii pəyalaa naale, Hofini na Penhası pa kənna atakaa inı.

5 Waatu weı pa svsa Isə atakaa ke təsikile, iləna Isəyelı nyéma təna yaşa lañhvulvımlı apalvakiisasi, haləna tətu sele.

6 Filiisi nyéma nü pa kakiisasi nsı sı taŋ, iləna pá tə sı: Hepəla nyéma təsikile taa kakiisasi nsı sı huvwəe suwe?

Filiisi nyéma nüwa sı Tacaa atakaa kē pa kəna Isəyelı nyéma təsikile.

7 Iləna soyxontu kpa-wə na pá tə sı: Pa Isə komna pa təsikile. Ye mpvı tā təm temaya. Too tə, yaasi inę i takə ta lata.

8 Awe ka ya-tuyu tuŋ soxəəŋ inę i niŋ taa? Pa tuŋ inı i kvnı Icipiti nyéma təsəyəsəyə ke wvlaya tətu taa.

9 Filiisi nyéma mε, í nyøø toø na í la apalaa. Pé taa køø na Hepøla nyéma ñmakèli-mε ısu tu lapv-wε tø. Ù la apalaa na í yoo.

10 Mpýyú pa kula Iséyeli nyéma tøø na pá kél-wε. Na paa wei í se na í kpe i te. Pa kèla-wεyε tènañnaŋ, na pá hæelí pa taa yoolaa ke yølaa iyisi hiu na naanvwa (30000).

11 Na pá lëekí Isø atakaa, na pá ku Ilíi pøyalaa naale Hofini na Penhasi.

Køtvøl Ilíi sám na i poolu pa tøm

12 Mpýyú Pencamøø tu nøyølu i lu tèyoole ke kuyaku ñkv, na í se na í polo Silo na lañwakøllø na í cèla i wontu, na í pøla i nyøøø taa kë tøtu.

13 Waatu iní tø na Ilíi caya kpelaya tøø, na í tañaa na í nøyøsøyi Isø atakaa tøm. Ilø apalu iní i tana tøm ntøyøle na icate tèna ma kapusi.

14 Ilíi nu kapusi nsí, ilena í pøøsi si: Pepe kòkøte nté mpv? Ilena apalu iní i kpaya asewa na í polo í heeli-i tøm nti.

15 Waatu iní Ilíi pøsi ka wε pøleføi nunnvwa kë. Na i Isø nyønøyi yem tøhelele, aa naakí teu.

16 Mpøyvle apalu iní i heela Ilíi si: Tèyoole ke ma sewa na má køø saña. Ntøna Ilíi si: Pepe lapa ma pøyalu?

17 Ntøna apalu iní si: Filiisi nyéma hæela Iséyeli nyéma ke søsøm na Iséyeli nyéma se. Halí nyá pøyalaa naale Hofini na Penhasi pa søpa. Pøyele pa lëekí Isø atakaa.

18 Mpi si apalu iní i ka kæesøyi-i Isø atakaa tøm, ilø Ilíi pøsa nyayai kæle na kpelaya ke nønøyø tèna, na i luyø pøli na í si. Mpi tø, i ka kpatølaa kë na í yasølaa. Pøsi nule tøcu ke i paasøna Iséyeli nyéma.

19 Ilii pəyalu Pənhası alu ka wə həyə ké, na í pıwa tətoyotoyo. Waatu wei i nıwıa Isə atakaa leekuyu təm, na i paŋ na i paalv pa səm, ılenı lılvıyı wıvası tuti-i kpakpaa na í sopi na í lıvlı.

20 I caakaya tənuyu kpisuyu ılenı i kiŋ alaa təmri-i si: Təkı nyá ti, apalıpu ke n lıvlaa.

Ama alu ta cə, pəcə i ta tu paasəna.

21 Pə waalı ké i ha-keye həte si: Ikapəti.

Həte nte tə hıwıe nte si: Isə teu kula Isęyeli. Mpi tə, pa leeka Isə atakaa, pəcō i paŋ na i paalv pa səpa.

22 Mpıvıle si: Pa leeka Isə atakaa tə Isə teu kula Isęyeli taa ké.

5

Isə atakaa wə Filiisi nyérma tə

1 Mŕóygú Filiisi nyérma kraya Isə atakaa ke Ipene-Isęe, na pá ponə-i Asətəti.

2 Pa kraya-i mpıv, ılenı pá sıı-i pa tıvıu Takəŋ kəŋkəŋ taa ké ku kutuluğu taa.

3 Tev fema tanan təhulu, ıle Asətəti nyérma mayana pa tıvıu Takəŋ hota i isentəo kele Isə atakaa kite, na pá kraya-i na pá mələna-i i təcayale.

4 Tev fema tətə, ılenı pá mayana Takəŋ tasə hotuyu ke i isentəo ké Isə atakaa kite na i nyıyu na i niŋ pə pəlaa, na pə wə nənəkpete, na pə kaasi i pilimile.

5 Pə təo ké haləna saŋa Takəŋ kətəlaa, na ku laalaatəna mpa pa wə Asətəti tə, ye pa svıki tıvıu kutuluğu ńku ku taa, paa feləyi nənəkpete.

6 Mŕóygú Tacaa tıwa Asətəti nyérma ke niŋ na í wakəli-wə na caləmpaya.

7 Pa nawa mpıv, ılenı pá tə si: Isęyeli Isə atakaa kaa caya tá tə. Mpi tə, inı i tına ta na ta tıvıu ke niŋ.

8 Mpúgyú Asatati nyéma tilaa na pá yaa Filiisi nyéma awulaa kakpasí na pá pœsti-wé sì: Isenaya tu lana Isayeli Isó atakaa? Ntëna pele sì: I pona-i Katí.

Ilëna Asatati nyéma pona Isó atakaa ke Katí.

9 Pa temá Isó atakaa ke ponau ke Katí, ilëna Tacaa tu icate tëna tøo kék niñ, na sœyontu sœsœntu kpa-wé. I wakela icate yëlaa tëna na calëmpaya. Pë kpayau sœsaa na pë polo piya tø.

10 Mpúgyú pa pona Isó atakaa kék Ikoloj, ilëna pele pá sun kapusi mapu sì: Pa kona Isayeli Isó atakaa kék tá té sì í ku ta tëna.

11 Mpúgyú Ikoloj nyéma na tasa tiluyu na pá koti Filiisi awulaa tëna na pá tø-wé sì: I mœyna Isayeli Isó atakaa ke i tœcayale. I taa ku tá na ta yëlaa.

Mpi tø, Tacaa ka tøwa Ikoloj nyéma ke niñ na ton kék, na sém sœyontu pü icate tëna yëlaa.

12 Lelaa ta sì yaa, ilë calëmpaya tøka-wéyé. Ilëna icate tëna tøli nøyø, na té wii tøkpo na pë kpa isøtaa.

6

Isó atakaa kpeenav

1 Isotunaa naatosompøyølaya ke Isó atakaa caya Filiisi nyéma tetu taa.

2 Ilëna pá yaa pa køtølæa, na pa nalaa na pá pœsi-wé sì: Isenaya tu lana Tacaa atakaa? Pepeye tu kpeenna-i?

3 Ntëna pa køtølæa na pa nalaa tø sì: Ye í mœløyøna Isayeli Isó atakaa, í taa mœyna-i kpete. Ama í ha Isó kék isayatuhusuyu kucœuv. Ilë waatu inøyí í ká nyi mpi pë tøo i ta kuseta i niñ ke më tøo tø, na í waasi-mé.

4 Mpúgyú Filiisi nyéma pœsaa sì: Pepenaa ke tu ha-i?

Iléna pa kótélaa na nalaa sí: Wúla paya kakpasi, na wúla mpiyaa kakpasi na pér kéeséna Filiisi awulaa kakpasi. Mpi tó, kútóñ kwlumuyu kpana mér na mér awulaa.

5 Pér wée sí, í la calémpaya leeséñ, na mpiyaa mpa pa tákí mér tawa tó pa leeséñ, na pér ná sí í cékéna Isó toné. Ntanyí i kaa tasa mér na mér tuñ na mér tetv ke niñ tuýu.

6 Pepe tóó kér mér caa sí í la kañkana, isú Icipiti wulav na Icipiti nyémá paa lapu tó? Tacaa tv-wéyé wahala kér. Haléna pá yele Iséyéli nyémá na pá tée.

7 Tóv, pénente í saakí keeké kufalv, na í caa naañ totonaa naale wei i wéna piya tó. Pér wée naañ wei pa ta haléna tó. I tu-i keeké intí, na í kpeena i nawee ke téyaya.

8 Iléna í kpaya Tacaa atakaa na í tv keeké taa. Iléna pér kaasi na í tv atakiya nakéli ka taa kér wontunaa mpa í lapa sí í laki Isó kér kucéow ke mér isayatu tóó tó. Iléna í su Isó atakaa kónkóñ taa, na í yele naañ na í tée.

9 Iléna í nyénéyéna-i, ye i kpaya tonja mpaav na Peti-Semesi tóó, ilé Tacaa lapéna ntéyé-tuýu isayatu ntí. Ye pér taya mpu, ilé tó nyémayale sí pér mayanatuyu yem kélé, pér taya Isó lapéna.

10 Mpuyule pa caa naañ totonaa na pá tv keeké. Iléna pá tákí i nawee ke téyaya.

11 Iléna pá tó Isó atakaa ke keeké taa, na pá tó atakiya taa kér wúla mpiyaa, na pér paya, na pá su atakaa kónkóñ taa.

12 Ténayale naañ kpaya Peti-Semesi mpaav ke kpakpaa, na í tóñ na í wiiki i ta heléna ntéyóñ yaa mpétóñ. Iléna Filiisi awulaa tóñ i waalí haléna Peti-Semesi tonja.

13 Peti-Semesi nyéma ka we tetekele taa na pá kvñ. Pa loosa Isø atakaa, ilena pa laja holumi.

14-15 Keeeke tala Yosuwee halém ke Peti-Semesi, ilena í səŋ kükpmuyu nakulu kv kiŋ ke təna. Ilena Lefii nyéma tisi Tacaa atakaa na atakiya ɳka ka taa ka we wula wontu tɔ, na pá su pə tənaya kükpmuyu ɳku kv tɔ. Mprúgyu pa faya keeke kpatəŋ na pá lá Tacaa ke kətaya ɳka kəkə nyaya ka təna tɔ na naaŋ iní. Ilena Peti-Semesi nyéma la Tacaa ke kətaya ɳka kəkə nyaya ka təna tɔ na kətasí lensi.

16 Filiisi awulaa kakpasí ná mpv, ilena pá məli Ikoloŋ ke kuyaku ɳku kv mayamaya.

17-18 Wula paya kakpasí ke pa ha Tacaa ke kucəəu ke pa isayatū tɔ, na pə keesəna pa acalée nyuyu. Paa koloŋa acalée, paa nna a feuna koloosi tɔ. Asətəti ke kvlumtələ, na Kasa ke kvlumtələ, na Asəkaləŋ ke kvlumtələ, na Katı ke kvlumtələ, na Ikoloŋ ke kvlumtələ. Kükpmuyu ɳku kv tɔ pa su Tacaa atakaa ke mpv təyəle pə təna mpi pə lapa tɔ pə aseeta tv. Kv we Yosuwee halém taa kē haləna saŋa ke Peti-Semesi.

19 Mprúgyu Tacaa kuwa Peti-Semesi nyéma ke yəlaa nitoso na naanuwa. Mpí pə tɔ tɔ, pa nyəna Isø atakaa taa. Ilena pə wakəlī icaté nyéma laja ke səsəm, na pá caya ləyaya.

20 Tənayale Peti-Semesi nyéma təma si: Awe pəsəyəna na í səŋ Tacaa Isø naŋjtu iní isentaa? Leye tui ponaa atakaa iní na í hatələna-tv?

21 Mprúgyu pa tilaa na pá heeli Kiliyatı-Yeyalim nyéma si: Filiisi nyéma kəna Tacaa atakaa. I kɔɔ na í kpayaa-í na í ponaa mə te.

7

1 Mprúgyu Kiliyatı-Yeyalim nyéma polaa na pá

kpaya Tacaa atakaa na pá ponaa-i na pá sii Apinatapi təyaya taa kē pulaya təo. Na í kəti i pəyalu llasaa si í paasəna-i.

Samiyeeeli paasənav ke Isəyeli nyáma

2 Hatoo kuyanju pa siu Tacaa atakaa ke Kiliyatı-Yeyalim tə, pə leelaa kē. Pusı hiu təcu sikina. Mpúyú Isəyeli nyáma təna wiina Tacaa ke pusı nsı si taa si í Waasi-Wə.

3 Mpúyule Samiyeeeli təma Isəyeli nyáma təna si: Ye lotu kvlvmtu ke í mələna Tacaa kiŋ, ilə i yele tuŋ Asətatı laav na í lə tuŋ wei inı í ceela mpv tə. Iləna í ponaa mə ləmayasəe ke Tacaa təo na lotu kvlvmtu, na í la i tike ke təmle. Ilə i ká həti-meyə Filiisi nyáma niŋ taa.

4 Ntəna Isəyeli nyáma lə tuŋ kveeliŋ Paalənaa na Asətatı wei pa laakaya tə na pá see Tacaa tike.

5 Mpúyú Samiyeeeli yaa Isəyeli nyáma si: I koti Misipa na má sələməna-meyə Iso.

6 Ntəna pá koti Misipa təna ke kuyaku ḥkv. Iləna pá həkə nəəsi na pá tə si: Tə wakələna Tacaa. Mpúyú pa lu ləm na pá pəli-wəyi Tacaa ısentaa si pé hvlı si Iso ka husı pa ısayatu. Iləna Samiyeeeli tayani pa təmnaa.

7 Mpúyú Filiisi nyáma nuwa si Isəyeli nyáma kota Misipa, iləna pa awulaa kakpası kpeyeli pa yoolaa na pá polo-wəye yoonav. Isəyeli nyáma nu mpv, iləna səyəntu kpa-wə na pá tə Samiyeeeli si:

8 Taa həesi Tacaa sələmən yoonav ke ta təo, haləna í ya-tuŋ Filiisi nyáma niŋ taa.

9 Iləna Samiyeeeli kpa heu ifate na í la Tacaa ke kətaya ḥka kəkə lusa ka təna təo, na í sələməni-si í waasi Isəyeli nyáma na ilé i mv.

10 Saa wei Samiyeehlı lakaya Tacaa ke kətaya ɳka kəkə lusa ka təna tə ilena Filiisi nyéma polo na pá niki-węgę yoonav. Tənaya Tacaa yelaa na təv nasıwę na pá se yem yem. Mpýgú Isęyeli nyéma kəla-wę.

11 Mpýgú pa lu Misipa na pá təyəni Filiisi nyéma na pá ku-wę. Haləna Peti-Kaa pə təe.

12 Ilena Samiyeehlı su pəle ke Misipa na Seŋ pa həku taa, na í tə sı: Tacaa təjna-tvęgę waasvę ke haləna sanja. Ilena í yaa-te sı Ipene-Isęe. Pəle kuwaasəle ke pa yaa mpv.

13 Tənaya Isə tisina Filiisi nyéma təfę. Tacaa kayaṭaya-węgę, pa ta tasa Isęyeli nyéma təo kék kpaṇ haləna Samiyeehlı səm.

14 Mpýgú Isęyeli nyéma lęeka pa acalęe nna Filiisi nyéma ka təyaa tə. Pə kpaṇav İkolonj na pə suna Katı tə, na pə tetvənaa təna. Ilena hęesvę svu Isęyeli nyéma na Amolii nyéma pa həku.

15 Samiyeehlı paasəna Isęyeli nyéma ke mpýgú haləna i səm.

16 I cəəkaya paa pənaya ɳkaya Peteehlı na Kilikaa na Misipa kék na í huvki pa təmnaa.

17 Ilena í mələyı i te Lama timpi i ɳma Tacaa ke kətaya təlate tə, na í paasəyəna Isęyeli nyéma lelaa.

8

Isęyeli nyéma caaki wulav

1 Waatu wei Samiyeehlı kpatəlaa, ilena í kpa i pəyalaa ke Isęyeli paasənlaa.

2 Samiyeehlı pəyalu kancaalaya nyəŋ həte nté Soweehlı, na naale nyəŋ sı Apiya. Peesepa ke paa węe na pá laki pa təmle.

3 Pøyølaya ıselé taa kék Samiyeele pøyalaa mpe pa nyønaya. Pa ta tøj i ikpaté. Na pá myø kucøøj na pá keekí tampana.

4 Mprúgyú Isøyeli nyugy nyéma kotaan na pá polo Samiyeele kiŋ ke Lama.

5 Na pá tømí-i si: Nyøni, n kpatølaa. Pøyele nyá pøyalaa u tøjøyi nyá ikpaté. Pø tøo tø, pønentaa kpatøyø wulav, na í huvuki tá tøm ısu piitimnaa payale wëna tø.

6 ısu pa yøyøtøyø si: Kpa-tøyø wulav na í huvuki ta tøm tø, Samiyeele laŋle ta heenatü. Iléna í sélémí Tacaa.

7 Mprúgyøle Tacaa cø-i si: Nuna yølaa ke tø tøna nti pa yøyøtøyø tø. Mpi tø, pø tøya nyaya pa løøki. Ama maya pa løøki si má taa tøyø pa tøo kék kawulaya.

8 ısu pa lakøyø-m hatoo kuyøŋku ma lësa-weyøe Icipiti na pø suna saŋa tø. Mprúgyú pa laki nyá tøtø. Pa lø-m kék, na pá laaki tuŋ.

9 Mu pa kusélémøtv. Ama kpaali-weyøe teu na ní la na pá cækøna mpi pø wee si paa la pa wulav na mpi ilé i ka la-wøe tø.

Mpi mpi yølaa ka la wulav tø

10 Mprúgyøle Samiyeele lapa ısu Tacaa keesugy-i tø.

11 Mprúgyú Samiyeele heela samaa si: Wulav inu i ka la-meyøe mpi mpi tøyølo. I kák kpayøa më pøyalaa na í la-weyøe i yoolaa, na pá paasøyøna i yoou keekønaa. Iléna lelaa ke kpayønøy cayalaa, na lelaa kpakøyø asewa ke i nøyø tøo kék waatu wei i luki tø.

12 I kák kpa lelaa ke yoolaa iyaya (1000) nyugy nyéma, na lelaa ke nule na naanuwa nyugy nyéma. Lelaa ka haløyi i tawa na pá kuyø, na lelaa náá luki yoou wontu na pø keekønaa.

13 I ká la mə pεelaa kε mv̄tu saalaa, na potopotonaa tulaa, na tulalvnaa lataa.

14 I ka kpaya mə tawa kypana na í c̄ela i t̄emle nyéma.

15 Na í kpaya mə kuhaləm na mə leseñ tuñ kvlvlvñ høyeləñ naanuwa taa kvlvñgv, na í c̄ela i waalı nyéma na i t̄emle nyéma.

16 I ká kpaya mə t̄emle nyéma apalv nyéma, na alv nyéma, na mə t̄la wena í lakəna t̄ema t̄ na í lakəna.

17 Iní i ka kpayana mə hv̄ntu wontu høyeləñ naanuwa taa kvlvñgv, na muñ p̄esi i yomaa.

18 Waatu inéyi í ká wiikina Tacaa ke mə wulav iní i t̄om. Ama ilé i kaa nu.

19 Mpúgv samaa kisa Samiyeehl t̄om nt̄i na pá t̄o s̄i: Aai, p̄e wee si té weenaa wulav k̄e.

20 Na té wee tsuñ piitimnaa lelaa. I ka hv̄vki tá t̄om na í teekí-tv̄gv nøyø na í la tá yoolaa wulav.

21 Iléna Samiyeehl teləsi t̄om nt̄eñ Tacaa.

22 Nt̄ena Tacaa s̄i: Nuna-wε na n̄ kpa-wεyε wulav. Pəle p̄e waalı k̄e Samiyeehl t̄oma Isøyelı nyéma s̄i paa wei í kpe.

9

Sayuli na kpajasi kylepası pa t̄om

1 Pencamεe tv nøyølv i ka wenña, na pá yaa-i s̄i, Kisi, na i caa s̄i Apiyeli. Ilé i cəsonaa nt̄e Selo na Pekolatı na Afıya. Apalv iní i ka wena alaafəyə k̄e na kpelikpeka.

2 I ka wena p̄eyalv na pá yaa-i s̄i Sayuli. Isəñə ifepu k̄e, na i t̄ee Isøyelı ifepiyə t̄enaya teu. Péçó i t̄ee-wεyε nyv̄v.

3 Mpúgyú kuyaku nakvli Kisi kpañasi alvnyønsi toolaa. Iléna í tø i pøyalv Sayuli si: Kpaya tømle tu nøyølv na nyá na-i í pøekí kpañasi nsí.

4 Mpúgyú pa fayana Ifølayim pøyg taa, na pá tesí Salisa tetv, pa ta na-sí. Iléna pá polo Saalim tetv taa, sí fei tøna. Na pá cøo Pencamee tetv, kpøte.

5 Pa kóma na pá tala Sufi tetv taa, iléna Sayuli tø i tømle tu si: Køo té mèli, pø taa køo na ma caa søo kpañasi tøm na í nøyøsøyí ta nyøntu.

6 Keléna tømle tu tø Sayuli si: Isø yølv nøyølv i wø icate tøne tø taa cøne. I nyøgv kvlæ kék, na tø tøna ntí i yøgøtøyí tø tø laki mpúgyú. Té polo na té na-i. Ntanyi i kák hulí-tvøv mpaav ñku tu tøø tø.

7 Ntøna Sayuli pøøsi-i si: Na ye tø puki, pepeye tu kpeñja na té ha Isø yølv iní? Mpi tø, kvøgv temø ta hulun taa. Pøyele tø feina kvhav nakvli si tu cøle-i. Yaawe?

8 Mpúgyú tømle tu cøwa si: Ma tøka ma tøø cøneyø liyitee nyøgøliya. Maa ha-køyø Isø yølv na í hulí-tvøv tø mpaav.

9-11 Mpúgyú Sayuli nøyø tøkpaav si: Kvøam kék, tø polo.

Iléna pá tøø icate nte tø taa Isø yølv ka wøø tø. Pa kpaakaya icate tøø, ilé pa sula pøelaa nté na pá tiiki pøø. Ntøna pá pøøsi pøle si: Nalu wø icate taa?

(Pi wø løntaa tø, pa yaakaya Isø kuyøgøtvø tøløsvlu kék si nalv. Na paa waatu wei kék nøyølv caa Isø kék pøøsøgv ke natøli, pa tøø kék si, tø polo nalv te).

12 Iléna pøelaa mpe si: Èø, i wø icate taa. Mpi tø, sanja ke i kóma si yøløaa laki køtaya ke tontonje tøø. I polo løø.

13 I ká mayana-i na pécó í kpa tógyo. Pə taya pułv, pa taŋa-i ké sì í təħsi kətaya ke nəyč kwpəŋka. Ulenɑ pécó mpa pa yaawa tə pár tógyo. I polo təkpu, í ká mayana-i na pécó í təe.

Sayuli na Samiyeehl pa suluŋyu

14 Ulenɑ Sayuli pár təe. Pa suv icatə taa, ilə Samiyeehl luwagyale sì i kpaakı təkətəle ke tontonje təo, na pár sulina-i.

15 Kuyaku ḥku ku yakaya na pə feŋ na Sayuli takı tə, Tacaa ka cəpa Samiyeehl ke səkpalyu sì:

16 Cele waatu ineyę maa yele na Pəncamee tu nəyəlv í koo, na n̄ kpa-i ma yəlaa Isęyeli nyáma wulau na n̄ pəli-i nim, na í waasi-węye Filiisi nyáma niŋ taa. Mpi tə, ma nuu pa kapusi, lena má nyənnna pa təo.

17 Pə kəma na Samiyeehl loosi Sayuli ke kpakpaa, ulenɑ Tacaa heeli-i sì: Wei inu i təm maa heelə-ŋ sì i ká tóyo ma yəlaa təo ké kawulaya tóyəle.

18 Mpýyú Sayuli kpətəna Samiyeehl ke nənəyč na i təmi-i sì: Hai, la suulū na n̄ hvlı-m nalv təyaya.

19 Mpýyul Samiyeehl sì: Mayale nalv. Təe-m nəyč na té kpa təkətəle ke tontonje təo, na má na-mę té tógyo. Ku fema, ilə ma cə-ŋ nyá kwpəəsutuña, ulenɑ í kpe.

20 Saŋa kuyeeŋ tooso kələ nyá kwpəŋasi lepa tə. Taa nəyəsi sì təm, pa hii-si. Ama səsəəntu nté sì nyá na nyá caa təyaya ke Isęyeli nyáma təna təeləyi.

21 Ntəna Sayuli cə sì: Ma kpekəle kəna səkpete ke Isęyeli taa. Pécó ma luvyū nyáma ta niina ɪsəle ke Pəncamee kpekəle taa. Ule pepe təo ké n heeliyi-m mpv?

22 Mpuyule Samiyeele kpaya Sayuli na i temle tu na i sunna-weyé kutuluyu taa, na i sun-weyé tècayale kypante ke tøgølaa heku taa. Pele paa we isu yølaa hiu na naanuwa ke mpv.

23 Iléna Samiyeele tø mutu saalv si: Kona cëka ñka maa heela-ñ si ñ suna ka mpaa tø.

24 Mpuyule mutu saalv lësa yule tècu na i tu Sayuli. Ntëna Samiyeele tø si: Tøgø-ti, nyaya pa sunwa saa wei ma yaa Samaa tø.

Iléna pá kpenti na pá tøgø kuyaku ñkv.

25 Pa lu tèkötèle ke tontoñle tø na pá tii icate taa, iléna pá lá faaci ke kutuluyu pata tø.

Samiyeele kpa Sayuli ke Iséyeli wulav

26 Ku fema, iléna Samiyeele kvl tanan tøe kë saa wei haya yuyi ka tu tø, na i yaa Sayuli si: Kvl na má lësi-ñ mpaaav.

Iléna pá tø mpaaav ke pa naale.

27 Pa lukaya icate, iléna i tømi-i si: Heeli nyá temle tu si i tøe-tvøn nøyo.

Temle tu teewa, iléna Samiyeele tø Sayuli si: Pøenentaa sëj na má heeli-ñ Tacaa tøm ilé.

10

1 Mpuyule Samiyeele lësa nim na kpaliyi, na i pèli Sayuli nyuyu taa, na i wayali-i na i tø si: Tacaa lësena-ñ si ñ la Iséyeli nyéma wulav.

2 N yekuyu-m saña isëntø tø, n ká mayana apalaan naale ke Laséeli pølaav kin ke Pëncamëe nyéma tonja tø ke Selësa. Paa heeli-ñ si pa nawa kpanjası nsi n pëekaya tø. Halu nyá caa yela kpanjası tøm na i nøyësi më tøm na i tøj si: Isenaya maa la ma pøyalu tøm?

3 I lukü tèna na i tala Tapøo tvøn sësøou tøe, iléna i sulina apalaan tooso na pá puki kòtaya lapu ke Peteele.

Lelv təka pinası tooso, na lelv ke potopoto kakalası tooso, na lelv náá təka solum huluğu.

4 Paa pəəsi nyá alaafəya təo, na pá ha-ŋ̊ potopotonaa naale, na n̊ mu pa niŋ̊ taa.

5 N̊ luki təna na n̊ tala Isə pulaya, ke timpi Filiisi nyéma yoolaa təsikile wee tə, isu n̊ suvki icat̊e tə, n̊ ká sulina Isə kuyəyətutu teləsəlaa kpekəle na pá luna təkətəle ke tontoŋ̊le təo, na pá makı cəməŋ̊ na akilima na pá hvləyi həsi na pá paakı na pá saŋ̊ Isə.

6 Tacaa Feesuŋ̊u ka tii nyá təo, na nyá na-wə i kpənti na í paa na í sa Isə, na pə layasi-ŋ̊ na n̊ wee isu yulv kufalv.

7 Ye yaasinaa panę pa tee nyá təo, ilə n̊ la nti tə we lapv tə. Mpi tə, Tacaa we nyá waalı kék.

8 Pəle pə waalı, ilena n̊ teε-m̊ nəyə na n̊ polo Kilikaa na má səŋ̊ nyá waalı na má lá kətası nsı kəkə nyaya si təna tə na ciikuŋ̊u nyəŋ̊ka. Ilena n̊ taŋ̊ kuyεen̊ naatosompəyəlaya na má kəo na má hvl-ŋ̊ nti n̊ ká la tə.

9 Too isu Sayuli hav siyile si i teekı tə, Isə Feesuŋ̊u layasa-i kele, na í ná pə tənaya kuyaku ŋ̊kv, isu Samiyeele ka keesuŋ̊-i tə.

10 Pa tala Kipeya, ilə Isə kuyəyətutu teləsəlaa canja lu i səŋ̊yv nte, na Isə Feesuŋ̊u tii í təo na í svv paale ke pa həku təna na í saŋ̊ Isə.

11 Yələa mpa paa nyéma-i hatoo ləŋ̊ tə, pa ná í na Isə kuyəyətutu teləsəlaa pa laki mpv, ilena pá pəəsəŋ̊i təmaya yələa taa si: Pepe mayana Kisi pəyalv Sayuli ye? Ilə í paakı na í saŋ̊ Isə tətəŋ̊?

12 Mpuyule Kipeya tu nəyəlv nəyə təkpav si: Na aveyele pa caa? Ilena pə pəsi yələa ke ituule si: Sayuli na Isə kuyəyətutu teləsəlaa pa paakəna na pá saŋ̊ Isə?

13 Sayuli temaa paale na Isə sam ke mpv, ilesna í kpa təkətəle ke tontonje təo.

14 Mpuyv i caa səkpelu nəyəlu i pəəsa i na təmle tu si:
Leye í ka polaa ye?

15 Kelená í cə si: Tə pola kpəŋasí pəeekvuy tə ta keesi-si, ilesna té polo Samiyeele kiŋ. Ntəna ilé si:
Keesi-m nti Samiyeele heela-ŋ tə.

16 Mpuyvle si: I heela-tvuy təfoo si pa nawə kpəŋasí.

Ama i ta heeli i caa səkpelu ke nti Samiyeele ka heela-i si i ká təyə kawulaya tə.

Tete kpa Sayuli si í təyə kawulaya

17 Mpuyv Samiyeele kota Isəyeli nyəma ke Isə təyaya taa kék Misipa.

18 Na í heeli-wə si Isəyeli Isə Tacaa yəyətaa si: Má ləsəna Isəyeli nyəma meye Icipiti, na má ya-me耶 pa na piitimnaa mpa pa ŋmakəla-me tə, pa niŋ taa.

19 Na saŋa mə ləkí mə Isə ma wei, ma yapa-me耶 mə cəcəseənaa na mə wahalanaa taa tə. Haləna í təŋim si má kpa-me耶 wulav. Təv, pənente í lu Tacaa isentaa isu mə kpeka na mə lələŋ wəe tə.

20 Mpuyvle Samiyeele yaa Isəyeli kpeka tənaya kvlum kvlum. Iləna pə kpa Pəncamee nyəntə.

21 Ntəna í yaa Pəncamee kpekəle ke lələŋ lələŋ, na pə kpa Matili nyəŋku. Pə waali kék i yaa yələ yələ, na pə kpa Kisi pəyalu Sayuli, na pá pəeekí-i pa ta na-i.

22 Mpuyv pa tasa Tacaa ke pəəsuyv si: Na pəntu inu i koma cəne? Iləna Tacaa si: Inu i ŋmeləna ntəye wontu huyule waali.

23 Mpúygú yèlāa kpaya sewa na pá polo pá kpēe Sayuli tēna. Pa tana-i samaa taa tō, i tēe pa tēnaya nyuyū kē.

24 Mpuyule Samiyeele heela yèlāa tēna si: Ii naaki wei inī Tacaa lēsaa tēyelō. I na nōyelō pa ta nēyēsi ta taa cēne.

Ilenā yèlāa tēna wiliti si: Mē na tetu.

25 Mpúygú Samiyeele kēesa samaa ke pa na wulav pa tēma, halēna í ñmaa-tēyi takēlaya taa, na í su-tēyi Isō atakaa kinj. Pē waali, ilenā í yasi yèlāa na paa awe kpe i te.

26 Mpúygú Isō tu yoolaa kpelikpeka nyéma napəlī pa taa, na pá wēe Sayuli waali na í kpe i te Kipeya tētō.

27 Paa na mpv tetelataa ka wēe na pá tēn si: Isēnaya inē ilé i ká la na í waasi-tv? Na pá footiyi-i. Pēcō pa ta ha-i kucēon nakvli. Ama Sayuli ná tá kpaya-ti na í yaa si pulu.

11

Sayuli yoona Amoni nyéma na í kəli-wē

1 Mpúygú waatu nōyelō Amoni wulav Nahasi na i yoolaa, pa polaa na pá siki Yapeesi ke Kalaati. Mpuyule Yapeesi nyéma tēna tēma-i si: Tá na-ŋ tē pēeli nōyō na té laki-ŋ tēmle.

2 Tēnayale Nahasi tēma si: Ye í tisaa na má wōyōsi mē tēna mē ntōyōn ise na pē tu Isēyeli tēnaya fēele, ilē má na-mē tē pēeli nōyō.

3 Kelena Yapeesi nyuyū nyéma tō si: Ha-tuyū kuyēn naatosompəyēlaya na té tili Isēyeli tetu tēna taa. Ye nōyelō fei si í waasi-tv, ilē tē ha-ŋ tá tī.

4 Mprúgyú tillaa pola Sayuli tēyé Kipeya na pá heeli-téyi yəlāa. Ilēna pá tūlī nəəsí na pá wii təkpoo.

5 Ilē Sayuli lūna taale nté na í wē i naan̄ waalī, na í pəəsí sī: Pepe lapa na yəlāa wiiki mpu? Ilēna pá kəesī-i nti Yapēesī tillaa yəyətāa tō.

6 I nūwa mpu, ilēna Isō Feesuyu tii i tō na i pāánā huu səsəm.

7 Tənaya i kpa naan̄ naale na í seti-i tilima, na i tilina Isęyeli tetv təna taa sī: Ye pə cəpa wei na í tā tēy Sayuli na Samiyeeeli pa waalī ke yoou taa, mprúgyó paa lana puntu naan̄.

Ilēna Tacaa səyəntu kpa yəlāa, na pa təna pá tēe yoou ke nəyə kvlvmayā, isu yvlv kvlv.

8 Mprúgyú Sayuli kala i yoolaa ke Peseke, na Isęyeli nyémā lu iyisi ḥmənuyu na nūnuwa (300000) na Yuta nyémā ke iyisi hiu na naanuwā (30000).

9 Mprúgyú i tillaa sī pá heeli Yapēesī nyémā sī, cele ilim sikuyu ke paa na nyuyu. Tillaa heela tōm ntəyi Yapēesī nyémā, ilēna pəle pa laŋa hēs.

10 Na pá heeli Amoni nyémā sī: Cele tu pəti-meyə tā tī na í lana-tuyu isəna pə ha-me tō.

11 Mprúgyú Sayuli faya i yoolaa ke tōm toosoyo tefemle, na pá watı Amoni nyémā təsikile ke waatv wei haya yuyi ka tu tō, na pá kv-weyə mprúgyú haləna ilim sikuyu. Pə səo mpa mpa ilēna pəle pá ya yem yem.

12 Pa tōyə akaitu ke mpu, ilēna yəlāa pəəsī Samiyeeeli sī: Awe tənaya sī Sayuli kaa tōyə tā tō kē kawulaya ye? Iləsi yəlāa mpe na tē kv-wē.

13 Ntēna Sayuli sī pá taa kv nəyəluyu saŋa. Mpi tō, kuyaku kvneye Tacaa waasa Isęyeli nyémā.

14 Mpúgyú Samiyeeeli yaa-wé sí: I koo na té polo Kilikaa na té su kawulaya.

15 Iléna pa téna pá polo téna, na pá kpa Sayuli ke wulav ke Isó atakaa kinj, na pá la kótaya ñka kókó nyaya ka téna tó na ciikuyu kótaya. Iléna Sayuli na Iséyeli nyéma téna pa la acima séséona.

12

Samiyeeeli lapa Iséyeli nyéma ke faaci

1 Mpúgyulé Samiyeeeli tóma Iséyeli nyéma sí: Ma niwa mè kusélémvtu na má kpa-meyé wulav.

2 Pénente u naakí mè wulav wei i ka teekí-meyé nøyé tøyelé. Ma ile ma kpatelaa, ma hulvsá nyéosi, ma pýalaa lapa sésaa. Hatoo ma iwaasétu ke ma lapa mè nyugó tu haléna saña.

3 Má sëjna ntéye cène, ye ma wakéléná nøyelv, yaa ma leeka puntu nav, yaa i kpañaya. I yøyoti-tøyí Tacaa na wulav wei i lésaa tó pa isentaa cène. Mè taa aweye ma myulaa, yaa mè taa aweye ma ñmakélaa? Awe céléna-m kuhav na má takí i waali? Puntu í yøyoti na má felí-i.

4 Iléna yelaa cò Samiyeeeli sí: Aai, n ta myuguli-tv, n ta ñmakélí-tv. Péco n ta mu nøyelv kuhav na n takí i waali.

5 Iléna Samiyeeeli tasa sí: Tacaa na wei i lésaa sí i kpaa-meyé wulav tøyelé tó aseeta nyéma ke saña, sí ma ta tøyé mè taa nøyelv puvl cécéka. Iléna pá cò-i sí: Èe, mpeyelé ta aseeta nyéma.

6 Iléna Samiyeeeli sí: Tacaa wei i yelaa na Moisi na Aloñ pá lési mè caanaa ke Icipiti taa tøyelé aseeta tv.

7 Tóv, pénente í koo na má kéesi-meyé kúpantvnaa mpa i lapa mè caanaa tó, na má tayani mè tóm.

8 Yakəpu na i nyéma pa pola Icipiti tə, pə waalı kέ təna nyéma ɻmakəla-wə. Ulenā mə caanaa mpe pá wiina Tacaa sɪ í waasi-wə. Ntəna ilé i ləsi Moisi na Aləŋ na i tili-wə na pá ya-weyə Icipiti taa, na pá kəna-weyə tetu təne tə taa cəne.

9 Pəle pə waali kέ mə caanaa mpe pa səo Tacaa tə, na ilé i tv-weyə Filiisi nyéma na Hasəo yoolaa wulav Sisela, na Mowapu wulav pa niŋ taa na pá yoona-wə.

10 Mpúgyú pa wiina Tacaa tətə sɪ: Tə wakələna-ŋ. Mpi tə, té lə-ŋ na té laakı Paalənaa na Asətatənaa. Yatuyu ta kolontunaa niŋ taa, na té la-ŋ təmle.

11 Ulenā Tacaa ləsi Ketiyəŋ na Petəŋ na Yefetə, na maya Waali Waali, na té ya-meyə mə kolontunaa niŋ taa na i caya təpamm na heesuyu.

12 Waatu wei Amoni wulav Nahası yookayana-mə təyə i təma-m sɪ má kpa-meyə wulav. Pəyele Tacaa mə ləo kele mə wulav kə waatu inı.

13 Ii naaki mə wulav wei i pəeekaa na i ləsi təyəle Tacaa kpa-mə.

14 Ye i nyajna Tacaa na i laki-i təmle na i nukəna-i, na i ta kpeesəna ntı i tv-mə tə, na mə na mə wulav i təjəyi-i mə laja ká hée.

15 Ama ye u nukəna-i na i kpeesa i təm i ká tv-meyə niŋ ısu i ká tuyu mə caanaa tə.

16 Təv, pənente i səŋ mpv, na i ná piti təmle nte Tacaa ká la mə hekv taa tə.

17 Pə taya ləŋle taa kέ tə we ısəntə? Mpv tə, maa sələmi Tacaa na i yele na təv holi na ku nü. Waatu inəyi i ká nyı sɪ timpi i sələma wulav tə, mə təm səpəna Tacaa kέ.

18 Tənayale Samiyeeeli sələma Tacaa na təv holi na ku nü kuyaku ɻku ku mayamaya. Ulenā Tacaa na Samiyeeeli pa təm la samaa kə səyəntv.

19 Mpuyvle samaa təma-i si: Sələmə nyá Isə Tacaa ke ta təo na pə taa kəo na té si. Mpi tə, tə nawa si tə səosa tasəkəle ke ta isayatv təo kē timpi tə sələma wulav tə.

20 Ntəna Samiyeehl si: I taa nyá, paa na í lapə isayatv ntı tə, pə taa ci-məs si í kisiyi Tacaa kē. I lapi-i təmle na mə lotu təna.

21 I taa təŋ tuŋ. Mpi tə, ilé i kaa pəsi na í waasi-məs yaa í tu səna-məs. Pə taya pəlv, i feina i ti.

22 Tacaa ná kaa lə-məs. Mpi tə, i həte ke səsəole kē, i tv i taa kē si i pəsəyi-meyxə i yəlaa.

23 Ye ma yela mə təo ke sələmənyu mpushi í təŋi-m. Maa seyest-meyxə mpi pə wə teu na pə siyisaa tə na í la.

24 I nyənna Tacaa, na í lapi-i təmle ke teu na lotu kvlvmtv. Mə mayamaya í nawa toma wena i hvləyi mə həkv tə.

25 Ama ye í təka mə isayatv, mə na mə wulav í ká si.

13

Sayuli yoona Filiisi nyáma na i liyitugu

1 Waatu wei Sayuli təyə kawulaya tə i pusı ka wə... Pəyele i ka təma kawulaya təyəv ke pusı naaleyxə Isəyeli taa.^a təm. Ama Piipilinaa ləlaa ná təwa si Sayuli pusı ka wə nule.

2 Mpuyv Sayuli ləsa yoolaa iyisi toosoyo (3000) Isəyeli taa. Iləna í su i kinj ke pa taa yəlaa iyisi naaleyxə (2000) Mikiması na Peteelei puyv taa. Iləna í cəla yəlaa iyaya (1000) ke i pəyalv Sonataj ke Kipeya ke Pencamee taa. Pə kaasa mpa iləna í yası pele na paa wei í məli i te.

^a **13:1 pusı:** Hepəla taa ilə, lonte təne tə taa pa ta yəyəti pusı

3 Mprúgyú Sonataŋ yøka Filiisi yoolaa tøsikile ke Kipeya, lëna pele pá nu. Ntëna Sayuli tili na pá hvü tutuuŋ ke Iséyeli tëna taa sì Hepëla nyéma í lu yoou.

4 Iséyeli nyéma tëna nuwa sì Sayuli yøka Filiisi yoolaa tøsikile. Ilëna Filiisi nyéma taa kpaakëna-wë. Ilëna yølaa lu yoou na pá koti Sayuli kin ke Kilikaa.

5 Mprúgyú Filiisi nyéma kotaa sì pa yookina Iséyeli nyéma, na pa yoou keekënaa ke iyisi hiu na naanuwa (30000) na pa kpayanëŋ cayala ke iyisi naatoso (6000). Pa yoolaa ka wë payale kë ısu lvm nøyë kanyøja, pa fei kalvug. Mprúgyú pa polaa na pá püli Mikiması ke Peti-Afen ilim télule tø.

6 Mprúgyú Iséyeli nyéma laŋa wakëlaa tøtøyøtø. Mpi tø, pa kolontunaa tœe-wëye payale tøyamyam. Ilëna pa taa lelaa ñmeli kükpmëŋ pœŋ taa, na lelaa ke lëkënaa taa, na lelaa ke pulası taa, na lelaa ke høtu taa.

7 Ilëna lelaa náá tesi Yaatanı na pá polo Katı na Kalaati.

Waatu inı tø na Sayuli náá wë Kilikaa, na yølaa mpa paa wë i kin tø pa seliyi.

8 Mprúgyú Sayuli taŋa wëe ke naatosompøyølaya, ısu Samiyeeeli ka heeluŋu-i tø. Paa na mpv Samiyeeeli ta kœ̄ laŋ. Ilëna yølaa svu yav.

9 Tønayale Sayuli tøma sì: I kœ̄na-m kœ̄taya ñka kœ̄ka nyaya ka tëna tø na ciikuŋu nyøŋka wontu. Ilëna í la kœ̄taya ñka kœ̄ka nyaya ka tëna tø.

10 I kœ̄ma ısu i tœesøyi, ilë Samiyeeeli tapayale. Na Sayuli polo i søŋvug.

11 Mpøyvle Samiyeeeli pœ̄sa-i sì: Pepeye n lapa ye?

Ilëna Sayuli cœ̄ sì: Ma naŋa sì samaa tøŋa yav. Pécó n ta kœ̄ ısu n ka suwa tø. Pøyele Filiisi nyéma ná sika

Mikiması.

¹² Kelená má mayası ma taa sı, Filiisi nyéma ka tii ma təo ke Kilikaa cəne, na má ta sələməta Tacaa. Pə təo ké pə caala-m sı má la kətaya ηka kəkə nyaya ka təna tə.

¹³ Tənaya Samiyeelı təma Sayuli sı: N lapa kumelentu kέ. N ta təki nti Tacaa nyá Isə su-η tə. Təfə, Tacaa ka nyəmaya sı nyá kawulaya ká wəe tam təo kέ Isəyeli taa kέ.

¹⁴ Ama pənente ka kaa tasa leeluyu. Tacaa ləsa ı luju təe nyəŋ na í kpa-i wulav ke ı yəlaa təo. Mpi tə, n ta təki mpi ı ka tu-η tə.

¹⁵ Pə waalı ke Samiyeelı kula Kilikaa, na í polo Kipeya ke Pencamee tətu taa. Mpýgý Sayuli kala yəlaa mpa paa wə ı kinj tə, na pá lu yəlaa nasətoso (600).

¹⁶ I na ı pəyalv Sonataŋ na pa cələ yəlaa paa sika Kepa ke Pencamee tətu taa kέ. Iləna Filiisi nyéma náá siki Mikiması.

¹⁷ Mpýgý Filiisi yoolaa mpa pa wakələyi lelaa wontu tə, pa lu tintika tooso. Mpýgý kancaalaya nyənte mələna Ofəla təo kέ Suwaalı tətu taa.

¹⁸ Iləna naale nyənte náá mələna Peti-Holoŋ təo, na tooso nyənte náá kpayə toŋa mpaav ηku kү tiiki Svnsvəməŋ tətekəle taa ke wulaya tətu təo tə.

¹⁹ Waatv inı tə, koolu fei Isəyeli nyéma tε. Mpi tə, Filiisi nyéma taa tisiyi sı Hepəla nyéma í lu layalee na ηmaňtaasi.

²⁰ Filiisi nyéma təye pa pukaya na pá kpaləyi akunj, na pa cikanaa, na pa lawa, na pa tətu kucasəŋ

²¹ ke waatv wei wontunaa mpe pa ləŋ səkə tə. Pa kpalaya kέ na pá feləyi liŋitée nyəyələŋu kolumuyu kę wontu səkpetu təo, na nyəyələŋ naaleye səsəəntu təo.

22 Kuyaku ḥku yoou tiwa tə, Sayuli na i pəyalu Sonataŋ pa tike paa wenna yoou wontu. Pə kaasa yəlaa mpa paa wə pa kiŋ tə, pəle pa taa nəyəlu feina ḥmantaaya yaa layate.

23 Mpúygú Filiisi yoolaa polaa sī pa taŋəyi Mikiması mpaaav.

14

Sonataŋ luw kε Filiisi yoolaa kpekale təo

1 Mpúygú kuyaku nakvli Sonataŋ təma ifepu wei i təkəyi i yoou wontu tə si: Kəə na tə tesi Filiisi yoolaa təsikile nte tə wenna too cəne təo tə.

Ama Sonataŋ ta yele na i caa nui-ti.

2 Na Sayuli náá caya Kipeya tonja təo kέ tvgu nakvli kv təe kέ Mikələŋ. Na yoolaa mpa paa wə i kiŋ tə, pa tala 1sü yəlaa nasətoso (600) kε mpv.

3 Ahitupi pəyalu Ahiya ka kəna kətulu ke waatu iní. Na i suu kətəlaa toko wei pa pəəsəyəna Tacaa ke təm tə. Tacaa kətulu Ilili wei i ka wə Silo tə i pəyalu kəle Penhasi, na ilé i lələna Ikapəti. Ikapəti neu nté Ahitupi. Ilé yəlaa ta nyi sī Sonataŋ pola tilii.

4-5 Mpaaav ḥku Sonataŋ təŋaya sī i puki Filiisi nyéma yoolaa təsikile tə, kv wə kəkpaməŋ naale hekv kέ. Leŋku nəyə kəesəna ilim ntəyəŋ təo kέ Mikiması 1sentaa. Pa yaaki-kv sī Posee. Leŋku nəyə náá kəesəna ilim mpətəŋ təo kέ Kepa 1sentaa, na pá yaaki kvle sī Sene.

6 Mpúygú Sonataŋ təma i yoou wontu təkvli si: Kəə na tə tesi Filiisi nyéma ma ta nyi 1sonaa mpe pa təsikile. Ntanyi Tacaa ká yoona tá nəyə. Mpi tə, pə fei Tacaa ke kate sī i yoona samaa tuutuumä nəyə, yaa yəlaa pəcə nəyə.

7 Kelenan Sonatañ yoou wontu təkvlv tə sī: La isəna pə maya-ñ tə. Polo tə polo, ma we nyá waalı ké.

8 Mpuyvle sī: Təv, tə pukuyuna pa təo isəntə tə paa na-tv.

9 Ilə ye pa təma sī: I caya təna na té koo. Ilə tə səŋ tā təsəŋle təkpi.

10 Ama ye pa təma-tv sī: I tə na í koo. Ilə tāá kpa pa təo. Mpi tū nyəna sī Tacaa tv-weyxé tā niŋ taa təyəle.

11 Iləna pá yele na Filiisi nyáma na-wē na pá tə sī: I nyəni, Hepəla nyáma luna ntəyə púygy ñku ku taa paa ñmelaa tə.

12 Mpuyvle pa tasaa sī: I koo cəne na té la-mə na í təyə na í haya.

Ntəna Sonatañ tə i yoou wontu təkvlv sī: Təŋ ma waali. Mpi tə, Tacaa tv-weyxé Isəyeli nyáma niŋ taa ké.

13 Iləna pá tə pa niŋ təo na pá kpa. Mpúyó Sonatañ na kpiita-wē na í petəy. Iləna yoou wontu təkvlv náá təesəy i na í təŋəy.

14 Yələa hiu ke Sonatañ pa kwwa pa kancalaya yoou ñku ku taa ké pəle nyugv taa tənaya kelikiya kvlumaya taa.

15 Mpúyó səyəntv kpa Filiisi nyáma mpa paa wē tawa taa tə. Iləna təsikile taa yoolaa na mpa pa wakələy. Ilelaa wontu tə, pá svv seluyu. Mpúyó tətu selaa, na kaniña kpa yələa.

16 Mpúyó Sayuli feŋlaa mpa paa wē Kipeya ke Pencamee tətu taa tə, pa na acufu tiiwā Filiisi nyáma taa, na pá seeki yem yem.

17 Tənaya Sayuli təma i yoolaa mpa paa wē i kiŋ tə sī: I kala yələa na té ná sī awe feina tā taa.

Pa kala yələa iləna pá mayana sī Sonatañ na i yoou wontu təkvlv pa feina.

18 Ntəna Sayuli tə kətvlv Ahiya sı: Heeli na pá kəna Isə atakaa.

(Mpi tə, ilé i ka we kuyaku ḥkvıgın Iseyeli nyéma kinj kék.)

19 Sayuli təŋna yɔyɔtvgı ke mpv tə na acufu kəkötə təŋna səosvıgın kék. Ilena í tə kətvlv sı: Səŋ na pácó.

20 Mpúgvı Sayuli na yoolaa pa kpeyelaa na pá polo təyoole. Ilena pá mayana acufu tiwa Filiisi nyéma taa, na pá loŋ təmaya layalee.

21 Tənaya Hepəla nyéma mpa paa we Filiisi yoolaa taa na pa səŋna-we tə, pa sewa na pá məlì Sayuli na Sonataŋ pa kinj.

22 Mpúgvı Iseyeli nyéma mpa pa ḥmela Ifəlayim pvgı taa tə, pele pa nıwa Filiisi nyéma sewa təm. Ilena pa tv pa Waalı kék təyoole taa.

23 Isəna Tacaa yelaa na Iseyeli nyéma la akanaa ke kuyaku ḥkvı təyole.

Iseyeli yoolaa waasayı Sonataŋ

Ayuli pa yoowa mpúgvı haləna Peti-Afəŋ waalı.

24 Mpúgvı nyɔyəsi pi Iseyeli nyéma ke kuyaku ḥkvı. Mpi tə, Sayuli ka yɔyɔtaa kék na í tuu sı: Ye wei i təyɔ pvlv ke saŋa, na ma ta leetəta ma kolontunaa, mpushi ká təŋ pvn̄t. Pə təo kék pa taa nəyəlv ta təŋ pvlvıgın ilim na pə fəm.

25 Mpúgvı yəlala təna tala hətvgı ḥkvı ku taa tuŋ nim we atęxę yem tə.

26 Tuŋ ka twa setası ke hətvgı ḥkvı ku taa kék na nim kpeŋ. Ama nəyəlv ta kpaasəna i nəyə kinj. Mpi tə, yəlala seekaya nəyə ḥka pa suwa tə.

27 Ama Sonataŋ ná táá nyı sı i caa kisina yəlala, na tuunav sı nəyəlv i taa təŋ pvlv. Mpúgvı i lii i kpátúgvı ke tuŋ nim taa na í niisi na pə ce isentəo.

28 Mpuyule samaa taa nøyelv tøma-i si: Hei, nyá caa yøgøtaa na í tuu si: Ye pø cøpa wei na í tøgø saŋa mpusi we i tøa kék. Pécó nyøgøsi tu nu tá tønaya.

29 Sonataŋ nuwa mpvu, llena í cø si: Ma caa wakela yølaa kék. I nyømí ma tønuyø tuŋ na pø ce ma isentoø tøkelekele tø.

30 Ye isu saŋa yølaa ka tøgø mpi pa leekaa pa kolontunaa niŋ taa tø, pa tåá kv Filiisi nyøma na pø køli isento?

31 Mpúygú pa ku-weyø kuyaku ñkuŋu pø krayav Mikimasí na pø polo Ayaløj tø. Na nyøgøsi pu Isayeli nyøma ke sasom.

32 Llena pá tii kolontunaa tøla tøø, na pá lenti-yø na pá søŋ a caløm tøø na pá tøgø a nantu.

33 Mpúygú pa tayasa-tøyi Sayuli si: N nawaa yølaa wakøløna Tacaa tø. Pa tøgø nantu na tø caløm. Ntøna í tø si: I lapa kvtakeesøtø kék. Mpø tø, í pilimi piu na ma tøø cøne.

34 Mpúygú i tasaa si pá cøø pa heeli samaa si: Paa wei í køna i nav yaa i heu na í kú cøne na í tøgø. Tøfø i taa tøgø nantu na tø caløm ke mpø na í wakøløna Tacaa.

Mpúygú paa wei i lapa mpúygú ahoo ani.

35 Llena Sayuli ñma Tacaa ke i kancaalaya køtaya tølate.

36 Mpuyule i tøma yølaa si: Té polo Filiisi nyøma waali na ahoo na té kú pa tøna na té kuu pa wontu haløna pø nyaali. Té taa søø paa kvlvm. Llena pøle pa cø si: La isøna pø maya-ŋ tøø.

Ntøna køtølv si: Té sølømí lsø kék cøne na pécó.

37 Mpúygú Sayuli pøøsa lsø si: Ye tø tønø Filiisi nyøma waali n ká tu-weyø tøø niŋ taa?

Ama Tacaa ta cø waatu inø.

38 Iléna Sayuli tó nyuyu nyéma sí: Mè téna í kотi cène na té pеekí na té ná wei i lapa isayatv ténegye saňa tó.

39 Ma tuuna Tacaa wei i waasayi Iséyeli nyéma tó sí, paa ma pеyalu wakelena. Isu i sëpa.

Ama nøyelv ta cо-i sí puv.

40 Iléna í tó samaa sí: Mè téna í mélena høyelvug kvene na pé kaasi má na Sonataj na cène tó. Iléna pеle pa cо sí: La mpi pе maya-ŋ tó.

41 Mpúygú Sayuli sélema Tacaa sí: Iséyeli Isø, hulitvug tampaña.

Iléna pá tó tete na pé kpa í na i pеyalu.

42 Mpuyule sí: I tó má na ma pеyalu tá tó ké tete.

Iléna pé kpa i pеyalu.

43 Nténa Sayuli sí: Heeli-m mpi n lapa tó.

Nténa Sonataj cо sí: Ma tøja tuij nim ke pеco. Mayalo, ma sœolv puwa sí má sí.

44 Kelená Sayuli tó sí: Sonataj, ye n ta sí Tacaa í lana-m iséna i sœlaa tó.

45 Nténa samaa tó Sayuli sí: Pepee, Sonataj ká sí yaa? Aai yoo, mpusi i polo pooluŋ. Pе fei sí i nyuyu taa nyœelaya kulu Maya mayamaya í le. Mpí tó, i nøy ke Tacaa waaséna Iséyeli nyéma ke saňa.

Iséna samaa yapa Sonataj na í tå sí tøyale.

46 Iléna Sayuli yele Filiisi nyéma ke tøyonyug, na pеle pá mèli pa te.

Sayuli kælvug na i tøyaya nyéma pе tøm

47 Sayuli tøyø kawulaya ke Iséyeli taa. Iléna í yoona i kolontunaa ténaya høyeløy ténaya taa. Paa Mowapu nyéma, paa Amoni nyéma, paa Itøm nyéma, na Sopa awulaa, na Filiisi nyéma. Paa timpiyi i takaa te, inu i tokéna akaitv.

48 I hvl̄a ton̄ na í yoona Amaleke nyéma. I fita Iséyeli nyéma ke mpa pa wakəlaya-wé tó pa niŋ taa.

49 Sayuli pəyalaa nté Sonataŋ na Iséfi na Maləkisuwa. I pəelaa we naale, kancaalaya nyəŋ nté Melapi na səkpelu s̄i Mikaali.

50 I alv̄ nté Ahimaası pəelə Ahinowam. I yoolaa səsə nté i caa səkpelu Nee pəyalu Apənəe.

51 Sayuli caa Kisi na Nee caa Apənəe pəle pa caa kele Apəyeli.

52 Sayuli yoona Filiisi nyéma ke m̄púyó na ton̄ na ton̄, haləna i səm. Ye i loosa yvl̄u ton̄ tu yaa kpelikpeka tu, i tvḡu-i i yoolaa taa ké.

15

Isə l̄ov ke Sayuli

1 M̄púyó Samiyeeli təma Sayuli s̄i: Maya Tacaa tilaa, na má kpa-n̄ Iséyeli nyéma wulav na má pəli-n̄ nim. Mpu tə, ke ɻkraŋŋ̄ na n̄ nu.

2 Tacaa Toma təna tu yəyətaa s̄i in̄ i ká leeti Amaleke nyéma ke pa caanaa isayatv. Mpi t̄, paa təka Iséyeli nyéma ke mpaav ke waatu wei pəle pa lūna Icipiti təȳo.

3 Pə təo tə, polo na n̄ kú Amaleke nyéma na n̄ kpiisi pa nyəm təna. Taa səo pa pvl̄pv cəcəka. Paa apalaa, paa alaa, paa piya, na ahvl̄vmnaa na təla təna.

4 Mpuyvle Sayuli kota i yəlala na í kala-weyę Telayim. Ilēna Iséyeli yoolaa nəħħee təntaa lu yəlala iyisi ɻmənħug (200000) na Yuta nyéma ke iyisi naanuwa (10000).

5 Ilēna pá polo Amaleke nyéma icate na pá papı-weyę tətəkəle taa.

6 Mpúygú pa tilaa na pá heeli Keni nyéma sí pá lu Amaleke nyéma te. Pé taa koo na pá ku na pá kpreñna-wé. Mpi tó, pa caanaa nyvgú ka tena Iséyeli nyéma ke waatu wei pélle pa luna Icipiti tóygó. Iléna Keni nyéma lu.

7 Mpúygú Sayuli yoona Amaleke nyéma ke pë kpayañ Hafila tó, na pë polo Suuu ke Icipiti ilim télule tó.

8 Iléna í kpa pa wulau Akakí na i isé na í ku yelaa tēna tēcayaçaya.

9 Mpúygú Sayuli na i yoolaa pa yela wulau na i isé, na tēla kúpampana, na wontu kúpantvnaa. Ama mpi pë taa fëi teu na tēla acamisi tike ke pa kuwa.

10 Mpúygú Tacaa heela Samiyeeeli sí:

11 Ma lañle wakələna Sayuli kawulaya kpav ké. Mpi tó, i lə-m na í kisi ma təm ke təkuygú.

Keléna Samiyeeeli lañle wakələ tətəygətəygó, na í wiina Tacaa ke ahoo tēna.

12 Teu fema tanaj, iléna Samiyeeeli kvlí sí i puki Sayuli ke səñvgó. Ntēna pá heeli-i sí: Sayuli pola Kamæeli na í ñma akele nəyəlví sí pë təəsəy-i i akaitu tó. Pë waali, iléna í tēna Kilikaa.

13 Samiyeeeli təja i waali ké tēna, iléna Sayuli səe-i sí: Tacaa í kooli-ñ kúpantu. Na í tasá sí: Ma lapa teitei ké isü Isó ka yəyətvugó tó.

14 Mpúygúle Samiyeeeli pəəsa-i sí: Na naaj na heen wula nna ma nukí isəntó tó, leye ale a luna?

15 Ntēna Sayuli sí: Yəlaa təəsəna Amaleke nyéma tēla kúpana taa sí pa laki nyá Isó Tacaa ke kúcəov. Pë kaasa mpi tó, tə kpiisa pélle pë tēna.

16 Mpúygú Samiyeeeli təma sí: Su, na ma heeli-ñ nti Tacaa heela-m ahoo ane tó. Iléna Sayuli sí: Yəyəti.

17 Mpuyule Samiyeele si: Paa na n ka nyənaya nyá təyí pəyaya tə, Tacaa ləsa-ŋ na í kpa-ŋ Isayeli nyéma wulau na í pəli-ŋ nim.

18 Tacaa təmna-ŋ si, n polo na n yoona Amaleke asayaa mpe, na n kpiisi-wε.

19 Ilə pepe təo kék n ta nuna i nəyə, na n kraya pa wontunaa təkev na n pəsi isayau ke i isentaa?

20 Ntəna Sayuli cə si: Ma nuna i nəyə ke teu ke, na má yoona Amaleke nyéma isu i ka yəyətaa tə. Ma kpiisa-wε na má kəna pa wulau na í isə.

21 Ama yəlaa təəsəna pa təla taa kék kypana si, pa laki Tacaa nyá Isə kék kətaya ke Kilikaa.

22 Ntəna Samiyeele si: Tacaa ta soəli kətası nsi kəkə nyaya si təna tə isu i səəlvən si yəlv i nuna-i tə se. I təm nuna kəla-i teu ke iwaan kypa kətası lapu.

23 Mpi tə, kpeenau kék Isə kék isayatu ke teitei kék isu tutu. I nyənəyi kənkante ke teitei isu tuŋ laav. Timpi nyá lə Isə Təm tə, ilé i ka lə-ŋ tətəyə na n laŋ kawulaya.

24 Mpuyule Sayuli cəwa si: Tampana ma wakələna Isə. Mpi tə, ma wakəla nti i tu-m tə. Pécó ma ta nuna nyá təm. Ilə yəlaa ke ma sewa na má nuna-wε.

25 Hai, pənente ma wiina-ŋ si n tayani ma isayatu na n məli na má hənti Tacaa ke ate.

26 Ntəna Samiyeele si: Maa mələyi. Mpi tə, n lə Tacaa təm. Ilé i lə nyaya, n ta ke Isayeli wulau tətə.

27 Samiyeele ha siyile si i təekı, iləna Sayuli kpa i capa ntompəle na té ce.

28 Keləna Samiyeele si: Anha, məpuyú Tacaa lapa nyá kawulaya ke saŋa, na í ha wei i kəla-ŋ teu tə.

29 Tacaa kəle Isayeli tonj. I ta ke yəlv si i looliyi, yaa i layasəyi.

30 Ntēna Sayuli tasa sī: Ma wakəlaa yaa, ilə hai, ma wiikina-ŋ sī n̄ kvsı ma nyvγu ke Isęyeli nyéma na pa səsaa pa isentaa. Hai, məlī na má hənti nyá Isə Tacaa ke atē.

31 Mpvyulē Samiyeeeli məlāa na Sayuli hənti Tacaa ke atē.

32 Ilēna Samiyeeeli tō sī: I kəna-m Amaleke nyéma wulav Akaki. Akaki təjna pote na lajhvəmle, na i mayasəy i taa sī: Pəpətū fei lelenj, səm səyəntu yawa.

33 Mpvyulē Samiyeeeli təma sī:
Isi nyá layate pem alaa ke piya tō.

Mpu inī tətəyə nyá too ká laj pəyaya ke alaa taa.

Ilēna Samiyeeeli seti-i təpvtvptv ke kətaya təlate isentqə kē Kilikaa.

34 Mpvyú Samiyeeeli məla i təyə Lama, na Sayuli náá kpe Kipeya.

35 Samiyeeeli na i səm i ta tasa məlvγu sī i naaki Sayuli. Mpi tō, i wiikaya i tō kē timpi Tacaa lajle wakələna i kawulaya kpa tōyō.

16

Samiyeeeli kpa Tafiti ke kawulaya na i pəli-i nim

1 Mpvyú Tacaa təma Samiyeeeli sī: N kaa yele Sayuli tō kē wula ke mpv? Ma lō-i kē. I ta ke Isęyeli nyéma wulav tətə. Suuli nyá həlvγu ke nim, na má tili-ŋ Petəlehəm tv Sesee te. Ma nawa i pəyalaa taa kē wei maa kpa wulav tō.

2 Ntēna Samiyeeeli sī: Isənayale maa la na má polo mpv? Sayuli i nuwa i ká kv-m. Kəna Tacaa sī: Kreyja nav ifate, n̄ talaa, ilə n tō sī: Ma kəmaya sī ma laki Tacaa ke kətaya.

3 Yaa Sesee ke kətaya təlate. Ilə maa hul-ŋ wei n ka kpa wulav na n̄ pəli nim tō.

4 Mpúgyú Samiyeeeli tée Petélehém isu Tacaa ka keesunyu to. Icate sásaa na-i na sáyontu kpa-wé. Iléna pá kpayá asewa na pá sáyú-i na pá péesi-i si: Alaaféya kélé n komá?

5 Iléna í cō si: Ee alaaféya ké. Ma komaya si ma laki Tacaa ke kótaya. I tayani mè ti na í kó kótaya télate.

Mpúgyú i yaa Sesee na i péyalaa si pá tayani pa ti na pá kó kótaya télate.

6 Apalu iní i tóyaya nyéma sun kpkpaa, na Samiyeeeli na i péyalu Iliyapi, iléna í mayasi i taa si: Isénto wei Tacaa lésaa tóyólo céné.

7 Kéléna Tacaa to Samiyeeeli si: Taa nyéni tó, na tayaléj. Pè taya inéyi ma lésaa, maa paaséyéna tó isu yulv. Ama lotu taa ké ma nyéniyi.

8 Mpúgyú Sesee yaa Apinatapi na í kó. Iléna Samiyeeeli to si: Pè taya inéyi Tacaa lésaa.

9 Na Sesee yaa Samma, iléna Samiyeeeli tasa si: Tacaa ta lési iní tóto.

10 Mpúgyú i yaa i péyalaa naatosompéyélaya iní i téna, na Samiyeeeli to si: Tacaa ta lési pa taa noyélu.

11 Iléna Samiyeeeli péesi Sesee si: Nyá péyalaa téna nté? Mpúgyú si pè kaasa ténuyu, kvlé ku pola ntixile ké. Nténa Samiyeeeli si: Tili i waali. Mpi to, tè kaa caalí kótaya tóyónaya tóyóu na í ta kónta.

12 Nténa pá tili i waali. I isentaa ka hétaa ké na pá luwa, na i wéna alaaféya. Nténa Tacaa to Samiyeeeli si: Inéyéle, kvlí na n pél-i nim ilé.

13 Mpúgyú Samiyeeeli kpayá nim na héluyu na í pél-i i taalvnaa isentaa. Ténaya Tacaa Feesuýu tii Tafiti tó ké pè kpayau kuyanju to na pé puki.

Iléna Samiyeeeli náá kvlí na í mèli i te Lama.

14 Mpúygú Tacaa lësa i Feesuyu kë Sayuli taa, na í tu-i lëmayasèle isayale na té cœoséyi-i.

15 Ntëna i tëmle nyéma tëmi-i si: Nyëni, Tacaa tu nyá taa ké lëmayasèle isayale na té cœoséyi-ŋ.

16 Mpü tø, wulav, yele na té pëek-i-ŋ yulu wei i nyémá cëmuyu mapu ke teu tø. Yé lëmayasèle isayale í kula nyá tø, ilé i ma-ŋ cëmuyu na pá hëesi nyá lanje.

17 Mpuyvle Sayuli si: Pë we teu. I pëek-i-m kupaŋ na í kona.

18 Tënayale tëmle nyéma taa nøyelv tëma si: Ma nawa Pëtëlehëm tu Sesee pëyalaa taa nøyelv, na í nyémá cëmuyu mapu ke teu. Pécó i kii ifepu ké na í we kpelikpeka, na i nyémá yoou tøm. Pëyele i nyémá tøm yëgötuyu ké. Ii yëgötayi yem yem, na i isentaa luwa, na Tacaa we i waali.

19 Mpuyvle Sayuli tilaa na i heeli Sesee si: Kona-m nyá pëyalv Tafiti wei i tiikiyi heen tø.

20 Ntëna Sesee caa kpaŋaya, na í svki-keye tøgønaya, na svlum huluŋ, na pëfate na í tilina Tafiti si í ponaa Sayuli.

21 Tafiti talaa na í svv Sayuli tëmle taa, ilena ílé i luyu lapi-i na í kpa-i i yoou wontu tøkulu.

22 Ntëna Sayuli tili na pá heeli Sesee si: Ma luyu lapa nyá pëyalv iní, yelina-m-i.

23 Waatu wei lëmayasèle isayale í koma Sayuli taa, ilé Tafiti kpaŋa cëmuyu na í mapi-i na pá ce i tø na i lanje hëe.

1 Mpúygú Filiisi yoolaa kota, na pá púli Soko ke Yuta tetu taa, na Aseká pa hékú taa ké Ifest-Tamim sí, pa yookina Iséyeli nyéma.

2 Na Iséyeli yoolaa na pa caa Sayuli, pá kota na pá púli Ila tetekélé taa sí, pa yookina pa kolontunaa.

3 Puyu luju ke Filiisi nyéma ka púlaa, na Iséyeli nyéma ke puyu leñku luju na tetekélé ke pa hékú taa.

4 Mpúygú Filiisi yoolaa taa yoolu nøyelv i luwa na í səy hékú taa. I teyelé Katí na pá yaakí-i sí Koliyatí. I tayaləj wé isu meetələnaa tooso ke mpv.

5 Nyəyəlvu yooou kahuka ke i pama, na í suu kv toko. Toko iní i yuŋ wé isu kiloonaa nütoso ke mpv.

6 Pə kaasi na í suu-kvju i noohée təo, na í høyela pə ñmantaaya sækpelaya.

7 Na i ñmantaaya səsaya kpátóygú yuŋ wé isu sayata kpatèle. Na ñmantaaya kakpaŋja yuŋ isu kiloonaa naatosompçyalaya. Na i kpalvju təkvlv náá təŋ i noyø təo.

8 Mpuyvle i səŋaa na í holijina Iséyeli yoolaa tintika sí: Pepe təo ké í luwa na í púli yoou? I ta nyi taa sí, maya Filiisi tv, na məyə Sayuli yomaa? Iləsi apalu na má na-i té suli.

9 Ye í pəsaa na í kv-m, tə pəsí mə yomaa. Ama ye ma pəsa-i na má kv-i, í ká la tá yomaa.

10 Na i tasa sí: Saŋa ke maa tvu Iséyeli nyéma. Iləsi yvlv na má na-i té yoo.

11 Sayuli na i yoolaa pa nu mpv, iləna pá nyá na səyəntu anaam nøyelv í kpa-wə.

12-14 Yuta Petəlhəem Ifəlayim kpekélé tv wei pa yaa sí Sesee tə, i kpatèle teu ke Sayuli waatu taa ké. I ka wəna pəyala pəlefəi naanvwā na pa taa

səsaa tooso. Iliyapi na Apinatapi na Samma paa tənja Sayuli ke yoou. Pa yaakaya pa tənuyu si Tafiti.

¹⁵ I lukaya Sayuli teye na í puki Peteléhem na í tiikiyi i caa heenj.

¹⁶ Koliyati sənjaya heku taa kē tanaj na taanaya kē, kuyeeñ nule təcu na í holiyina Isayeli nyéma si pá ləsi apalv na í na-i pá yoo.

¹⁷ Mpúyú kuyaku nakulu Sesee təma Tafiti si: Mu pee kutojee mayasəlaya kane, na potopotona naanuwa ine, na n̄ ponā nyá taalvnaa ke təyoole təcav.

¹⁸ Ye pə kaasa waakasənaa naanuwa ine, ilə n cəla yoolaa iyaya (1000) nyuyu tv. Na n̄ ná nyá taalvnaa na pá cəla-ŋ pəlv mpi maa lana naani si pa wəna pa weesinj tə.

¹⁹ Pa na Isayeli nyéma lelāa na Sayuli pa wənna Ilə tətekəle taa, si pa yookina Filiisi nyéma.

²⁰ Mpúyú Tafiti yelina i heenj kaləku ke tanju. Iləna i kvl̄i tanaj kupaŋku təe na í kpayə i səyəla na í təe, isu i caa ka kəesuyu-í tə. I tala təyoole, ilə yoolaa luwayale si pa pūləyti na pá yoo, na pa kiisi yoou kakiisasi.

²¹ Mpuyvle Filiisi nyéma na Isayeli nyéma pa pūlāa na pá nyənəyti təma.

²² Iləna Tafiti nyətə mpi i ka kənaa təyə wontu feŋlu. Iləna í kpayə asewa na í svu yoolaa loosi taa na í səe i taalvnaa.

²³ I tənja-weyə yəyətənaav ke mpv, ilə yoolaa taa yoolu Koliyati luwayale na í holiyina Isayeli nyéma ke kvl̄umtv nt̄i na Tafiti nu.

²⁴ Isayeli nyéma təna na-i, iləna səyəntu kpa-wə na pá tuliyi tapən.

²⁵ Mpúyú yəlāa yəyətəaa si: I naawa apalv inu i lukuyu isəntə tə, Isayeli nyéma taya i kən̄ kvtuyu. Ye wei í

pəsa-i na í ku-i, wulau ká svsi pøntu ke toŋ. I ka ha-i i
pælo. Pøyele i ká ce i tøyaya tønaya lampuu.

26 Mpúgyú Tafiti pøøsa i cølø nyáma si: Ye wei i
kuwa Filiisi tu inu na í keelø lsegele nyáma feele pepeye
pa a lapi-i yee? Ilø Filiisi ma ta nyi isø inu i ke we na í
tvøkø lso weesuyu tu yoolaa tintika ke mpv?

27 Mpúgyú yølaa lela tøm kvlvmtu nti.

28 I taalv søsø Iliyapø nu i yøgøtøyøna yølaa. Iløna
i taa huu kpakpaa na í tømi-i si: N caa weye cøne
ye? Aweye n yelina nyá kaløkiya ke nyutu taa? N kë
tøtelatu na kalampaani tu kë. Ntøŋ yoou ke n køma
fønjuu yaa?

29 Kølena Tafiti si: Ha, ma lapa we? Pø ta mwna si
má pøøsi mpv?

30 Iløna i yele ilé, na í njmaa lelb, na pá cø-i teitei isu
tøm kancaalaya nyøntu.

31 Mpøygøle pa tøløsa Tafiti kuyøyøtutu ke Sayuli, na
ilé i tili na pá yaa-i.

32 Ntøna Tafiti tø si: Ta caa, nøyølv laŋle í taa tøna
Filiisi tu inu. Maa polo na má na-i té yoo.

33 Kølena Sayuli tø si: Aai, n køøsa pøyaya, n kaa
pøsi na n yoona Filiisi tu inu. Mpi tø, ilé i tømlø nté
yoou ke too i kvlvgø tø.

34 Tafiti si: Ta caa, waatu wei ma tiikaya ma heen
tø, ye tøyølaya yaa wontuyu nakvli kv luwa na kó kpa
heen,

35 ma tøyønøyø-kvøyø, na má kpa-kvø, na má ma-kvø,
na má leekø heu ke kv nøyø taa. Ye kv tila ma waalø,
ilø ma løli kv luyu tee na má kó.

36 Mpúgyú ma kvikaya tøyølasø na wontunaa lenti.
Mpø inu tøtøø maa la Filiisi ma ta nyi isø ineyø timpi
i tvø lso weesuyu tu yoolaa tintiyile tø.

37 Ilena Tafiti tasa si: Tacaa wei i yapa-m taale wontu səkpaŋ taa tə, i ka ya-m tətəyə Filiisi tu ine i niŋ taa. Kelena Sayuli tə si: Təv, polo, Tacaa i wee nyá waali.

38 Mpúyú Sayuli suu Tafiti ke i yoou wontu, na i pamu-i nyəyəluyu kusseemuyu kahuka.

39 Ilena i kpaya Sayuli layate na i ləli na i mayasi təntə. Mpi tə, too tə i ta suuta wontu ntı. Mpúyú i temə si: Ta caa, maa pəsəyı wontu təne. Ma ta maləna-ti. Ilena i wəyəsi.

40 Ilena i kpaya i kpátuyú, na i pəntəluyu, na i təosı pəe kusotee kakpası ke ləou taa, na i tu i ntiyile huluyu taa. Ilena i təe Koliyatı waali.

41 Mpuyule Koliyatı kpətəna Tafiti ke pəcə pəcə. Na i kpaluyu təkvlı ke i nəyə təo.

42 Iná Tafiti ke teu, ilena i kpeesə-i i taa isu pəyaya ḥka ka səyə teu na ka isentaa luwa tə.

43 Mpúyú i kpeesə-i si: Ma ké haya yaa we na i kəŋ ma kiŋ na kpətəy? I temə i tuŋ ke yaav, na i təysı Tafiti ke mpusinaa, ilena

44 i təmi-i si: Kəcəne na má tu nyá nantu ke kpelin na taale wontu.

45 Mpúyú Tafiti cə-i si: Layate na ḥmantaası ke nyá təkkaa na i kəŋna ma waali. Ama ma kəŋ nyá waali na Tacaa Toma təna tu Isəyeli yoolaa Isə wei n tuvwa tə i toŋ taa ké.

46 Saŋa, i ká tu-ŋ ma niŋ taa, na má kү-ŋ, na ma seti nyá nyuyu. Na má tu Filiisi yoolaa nantu ke kpelin na taale wontu. Ilena tetv təna nyi si Isəyeli nyéma wəna Isə na i waasəyı-wə.

47 Na samaa ine i təna i cəkəna tətə si pə taya layate yaa ḥmantaaya tike ke Tacaa yakəna. Mpi tə, inəyəle

akanaa caa. I ka tu-meyye tá niŋ taa.

48 Koliyatı hōma i ti sī i svvki Tafiti teε, ilena ilé i kpaya asewa ke lōŋ na í səŋi-.

49 Na Tafiti ləsi pəle ke huluŋu taa, na í tu pəntəluyu taa na í tó. Mpýgú i yaya Koliyatı tokuyu taa, na té caŋ na i falā i nøyø təo təmolv.

50 Pə lapa Tafiti kəla Koliyatı na pəntəlvpəle nté na í kv-i. Pəyele i ta təkī layate.

51 Mpýgú Tafiti kpaya asewa na í polo Koliyatı kiŋ. I kpree i layate ilena í təesi-i, na í seti i nyuyu. Filiisi nyéma nawa sī pa aka səpa, ilena pá kuu-te.

52 Mpýgú Yuta na Isęgeli nyéma yaya yoou kakiisası, na pá təyəni-wə na pá tiina-weyye tətəkəle taa. Haləna pá svu Ikoloŋ nyéma nənəəsi teε. Na pá kv-weyye mpvu na Salayim mpaav, haləna Ikoloŋ na Katı pə acalęe.

53 Kelena Isęgeli nyéma məlī Filiisi nyéma təsikile na pá kuu wontunaa.

54 Mpýgú Tafiti ponə Koliyatı nyuyu ke Yosalem. Ilena í sii i təyı i yoou wontu.

Sonataŋ na Tafiti pa həka taapalle

55 Waatv wei Tafiti pukaya Koliyatı yoonav tə, Sayuli pəəsa i yoolaa wulav Apənəe sī: Awe pəyalu ke ifepu inə inı ye? Ntəna ilé sī: Hai, ta caa, na má səŋna ntęxę cəne, ma ta nyı.

56 Mpuyvle Sayuli sī: Pəəsi na n̄ nyı i caa.

57 Tafiti təma Koliyatı ke kvyu na í kpaya nyuyu na í məlī. Ilena Apənəe kpaya-i na í ponə Sayuli kiŋ.

58 Ilena i pəəsi-i sī: Ifepu nyá, awe pəyalu ke-ŋ? Mpuyvle Tafiti sī: Ma caa kəle nyá pəyalu Pətələhem tu Sesee.

18

1 Too 1su Tafiti tema Sayuli ke yeyotənau ke mpv tə, Sonatañ luju svu-i kele 1su yem na kpete.

2 Kuyaku 1ku ku mayamaya ke Sayuli su Tafiti ke i təyaya taa. Tafiti ta tasa i caa teyə məlvu.

3 Mpuyó Tafiti na Sonatañ pa pəela nəyə si pa taapalle i wəe tam təo. Mpi tə, Sonatañ luju ka svu Tafiti ke teu ké.

4 Mpuyó Sonatañ ha Tafiti ke i kpa, na i tokonaa. Na i ha-i tətəyə i layate na i təən na i tampala.

5 Mpuyó Sayuli kpa Tafiti ke yoolaa nyuyu tu. Mpi tə, paa timpiyi i tila-i yoou, i laki aka ké. Iləna yəlaa təna na wulau waalı nyéma luju la Tafiti.

Sayuli cəyəyi Tafiti na kuyu

6 Waatu wei Tafiti ka kwa Koliyatı tə, mpuyó Isəyeli nyéma luna yoou, iləna pa acalee təna taa alaa lui Sayuli sənyu. Iləna pá makı wontu, na pá yooki yontu na pá paakı, na pá wilitiyi.

7 Mpuyó pa tu kawəyaya si:

Sayuli kwa yəlaa iyaya (1000) ke huyule.

Tafiti ke iyisi naanuwā (10000) ke huyule.

8 Mpuyó yontu ntı tə ta maya Sayuli na páaná kpa-i səsəm. Mpi pə təo tə pa yooki si, Tafiti kwa na pə təe-i. Ye mpv kawulaya kpátuyó tike nté pə kaasa-i muvgu.

9 Pə krayav hatoo kuyaku 1ku na pə puki tə, Sayuli svu Tafiti kele 1se cüluyu.

10 Tev fema 1le, ləmayasəle 1saçale nte Tacaa tu Sayuli tə, tə kwləna-i kele. Iləna i yeyotəyı yem yem ke təyaya taa 1su kpanju, na i 1mantaaya ke i niŋ taa. Tafiti ná makaya cəmuvgu 1su i tu laki-i tə.

11 Mpúgyú Sayuli mayasa i taa si: Isu ma kama-i ñmantaaya na kutuluğu. Iléna í lóyó-í-kéyé tóm naale, na Tafiti náá féeki-kéyé mpv.

12 Iléna Sayuli svv Tafiti ke nyamnau. Mpi tó, Tacaa ka yela Sayuli kék na í wee Tafiti waalí.

13 Nténá Sayuli lési Tafiti ke i tèyaya taa na í kpa-i yoolaa iyaya (1000) nyugn tu, na i pukina-wéyé yoou.

14 Na Tacaa we Tafiti waalí na í waaki i yoou téná taa.

15 Sayuli ná mpv, iléna sèyontu sëësi-í kpaav.

16 Ama Iséyélí na Yuta pë nyáma luju ka we Tafiti ke teu. Mpi tó, iní i ka kena pa nyugn tu, na í pukina-wéyé yoou na í laki aka.

Tafiti kpaya Sayuli pëelø Mikaali

17 Mpúgyú Sayuli tómá Tafiti si: Ye n lapa ma témle ke teu na kpelikpeka na n yooki Tacaa yoou. Maa ha-ñ ma pëelø kancaala ya nyéj Melápi na n la alv. Na Sayuli yóyotéyí i taa si: Ténaya Filiisi nyáma ká kvna-i. Ma niñ kaa kpa i tó.

18 Ténayale Tafiti cowa si: Mayale awe? Na ma caa tèyaya nté ñkaya Iséyélí taa? Na halí máá lakí wulau yéti?

19 Pë tala waatu wei si Tafiti kpakéyi Melápi, iléna pá ha-i Apëelí-Mehola tu Atéleyélí.

20 Mpuyule Sayuli pëelø naale nyéj Mikaali luju svv Tafiti. Iléna pá tayasi wulau na pé maya-i teu.

21 Mpúgyú i tu i taa si: Ma haaki-i Mikaali kék. I kinj ke pi kpana-i katoka nyém, na Filiisi nyáma hiki-i na pá kv-i. Mpúgyú Sayuli tasa Tafiti ke heelugu ke tóm naale nyém si: Sanja n ká pësi ma yéti.

22 Na í sësi i waalí nyáma si: I heeli Tafiti ke mukaya si, wulau lañle hëena-ñ teu kék. Pécó i waalí

nyéma luyu suv-ŋ. Pə təo tə, kpaya i pεelə inəyi pənente.

23 Pa heela Tafiti ke mpv, ilena ilé i tə si: Sı yolv í la wulav yəti tə, pə wə nyvŋ ké. Ama ma ta tala pvlv, pécó ma ke konyəntu ké.

24 Mpýyú pa keesa wulav ke nti Tafiti cəwa tə.

25 Ntəna í tə si: Mpi ma caa sı Tafiti í suu ma pεelə təo təyəle sı, í kú Filiisi nyéma ke nūnvwā (100). Ilena í kəna-m pa hənnəəsi, na pə leetí ma kolontunaa.

Na Sayuli lükı kele sı ntanyı pa hiki Tafiti na təna na pá ku-ı.

26 Wulav waalı nyéma heela Tafiti ke mpv, ilena ilé i tisi sı i ká la wulav yəti.

27 Mpýyú Tafiti kpaya i yoolaa na í polo na í ku Filiisi nyéma ke yəlaa ȷmvnvg (200), na koyaku ȷku pa suwā tə ku ta tata. Na í ponə pa hənnəəsi na í kala-sı təcunŋ na í cəla wulav ke teitei isu ilə i caakaya tə, na í pəsi i yəti. Ilena wulav ha-ı i pεelə Mikaalı na təlası.

28 Mpýyú Sayuli cəkənaa təfoo sı Tacaa wə Tafiti waalı. Pə kaası Mikaalı ná səəla-ı teu.

29 Ilena í nyaŋna Tafiti, na í pəsi i kolontu ke haləna i səm.

30 Filiisi awulaa lükaya lsęyeli nyéma ke kvlv ké, na Tafiti ka kvakayana-wə na pə kəli Sayuli yoolaa nyvŋ nyéma ləlāa. Ilena i həte təŋna yaav na pə puki.

19

Sayuli təyənvg kə Tafiti

1 Mpúygú Sayuli tøma i waalı nyéma tøna, na i pøyalu Sonataŋ si pá kú Tafiti. Ama Sonataŋ luju ná suu Tafiti ke teu, llena i tayasi-i si:

2 Ma caa lükı si í kv-ŋ yoo. Mpø tø, cele tanaŋ la laakali, kpa taale na n̄ ñmeli.

3 Má luwa maa polo ma caa kiŋ ke taale nte tø taa n wé mpø tø, na má yøyøtøna-i nyá tøm, í yøyøtaa suwe ilø ma keesi-ŋ.

4-5 Mpúygú Sonataŋ sama Tafiti ke i caa Sayuli kiŋ si: Paapa, nyá kvlvku ke Tafiti iní i lvkaya. Haløna í la i weesuŋu ke awusa na í kv Koliyati. I lapa na Isøyeli nyéma keli pa kolontunaa tøcayacaya, na nyá mayamaya n na mpø na nyá laŋle hvlvmi. Mpø tø, pepe tø kék n ka kv-i mvsuŋ ke yem ke mpø? Taa wakøløna-i. Mpi tø, ilé i ta wakøløna nyá.

6 Mpøygøle Sayuli nuna i pøyalu na í yøyøti na í tuuna Tacaa si: Ma kaa kv Tafiti.

7 Iløna Sonataŋ yaa Tafiti na í keesi-i pø tøna. Iløna í mæŋna-i Sayuli kiŋ na í laki tøma nna tuu i lakaya tø.

Mikaali waasa Tafiti

8 Mpúygú yoou tasa kvlvgø ke Isøyeli nyéma na Filiisi nyéma heku taa. Ntøna Tafiti yoona-wé na í keli-wé tøcayacaya, na í tøgøni.

9 Iløna Tacaa tv Sayuli ke lømayasøle isayale na í caya i tøyaaya taa. Na í tøka ñmantaaya ke i niŋ taa,

10 na Tafiti náá tøŋna-i cømøygø mapø. Mpúygú i mayasaa si i yakı Tafiti ke ñmantaaya na í kpøna kutuluŋu. Ama ilé i fœe-ke. Iløna ká yaya kutuluŋu, na Tafiti se ahoo anı.

11 Mpuyvle Sayuli tila yelaa si pa feñ Tafiti tèyaya. Ye kv fema tanañ, ilø pa kv-i. Kena i alv Mikaalı heeli-i si: Ye n ta se ahoo ane, cele isento n sèpa.

12 Iløna Mikaalı lësi Tafiti na pøtote na í se. Pø lapa i tølaa kæle.

13 Pø waalı kë Mikaalı kpaya yvlu leesuyv ñku pa saakaa tø, na í husi kato tø na í tu pérj tønuyv ke nyuyv cælo, na í takı puuyv.

14 Pø koma na Sayuli tili si pa kpa-i, iløna Mikaalı heeli-wë si pø wuk-i.

15 Mpuyvle Sayuli mélæna tillaa si pa polo pá na-i, na pá kona-i na i kuhæntuyv na inu í kv-i.

16 Yelaa mpe pa mélæna ilø sesè yvlu leesuyv nté, na pá tu pérj hñntu ke kv nyuyv.

17 Ntøna Sayuli tø Mikaalı si: Pepe tø kë n puysam na n yele na ma kolontu fiti?

Kena Mikaalı nøyø tækpañ si: Tafiti tøma-m kë si ye ma ta yele-i i ká kv-m.

Tafiti na Sayuli ke Nayati

18 Mpø pø lapøna na Tafiti se na í polo Samiyeeeli kin ke Lama na í kæesi-i pø tøna mpi Sayuli lapa-i tø. Iløna í tøn Samiyeeeli ke Nayati na í caya tøna.

19 Mpuyvle pa taçasa Sayuli si: Tafiti we Nayati ke Lama cælo.

20 Iløna í tili si pa kpa-i. Mpuyv tillaa mayana Isø kuyøystutu teløsøløa kpekøle ke tøna na Samiyeeeli ke pa nyuyv tu. Tønaya Isø Feesuyu tii tillaa mpe pa tø, na pá svø paale na Isø sam.

21 Mpuyv pa taçasa Sayuli ke tøm ntí. Iløna í tili kufama, na pele pá paakı na pá sanj Isø. Na í tasa lølaa ke tiluyu ke tøm tooso nyøm, na pele pá paakı na pá sanj Isø.

22 Mpúgyú Sayuli kpesa i mayamaya na í polo Lama. I tala lókø səsə wei i we Seku cələ to ilesna í pəosı si: Leye Samiyeehl na Tafiti pa wεε? Ntena pá cə-i si: Pa we Nayətū.

23 Sayuli kpaya Nayətū mpaav, ilesna Isø Feesuγu tii i təo, na í təŋ na í paakı na í saŋ Isø, haləna í tala təna.

24 I tala Samiyeehl pa kinj, ilesna í wəyəsí wontu na í paakı na í saŋ Isø ke mpv. Haləna í hənti ateyε ilim na pə tem na ahoo təna. Pə təo kέ yəlaa pəosəyí təma si: Sayuli ná we Isø kuyəyətutu teləsəlāa taa tətəyə?

20

Sonataj seekəna Tafiti təo

1 Mpúgyú Tafiti sewa Nayətū ke Lama kinj na í polo í mayana Sonataj na í pəosı-i si: Ma lapa we? Pepeyε ma wakəlāa? Isayatv ntig̊i ma lapa nyá caa na í pεekəyí ma weesuγu?

2 Tənayale Sonataj cəwa si: Isø í ponə pooluŋ. Pəpətū kέ, n kaa si. Ma caa u laki pəlv cəcəka na í ȷmesi-m. Ilə pə fei si í la mpv na má tá nu.

3 Mpuyule Tafiti cəwa si: Nyá caa cəkənaa si n caakı ma təm ke teu. Ntanyi i mayasa i taa kέ si n taa nu-ti na pə kəo na nyá laŋle wakəli. Mpv tə, ma tuukina Tacaa na nyá mayamaya si pə kaasa-m pəcəyə na má si.

4 Mpúgyú Sonataj təma-i si: Maa la-ŋ pə təna mpi n səclaa tə.

5 Ntena Tafiti si: Cele nté ɪsətv kufalv acima. Pui wεε si ma na wulav té təyəna. Paa na mpv tə, yele ma kpa taale na má ȷmelı. Haləna kuyakv tooso nyəŋku taanaya.

6 Ye nyá caa pøøsa ma tøø, ilø n heeli-i si: Tafiti wiina-m si má yele-i na í løøø i tøøø i te Petølehem. Pa laki i tøøaya taa kék pøønaya køøtaya.

7 Ye i tøøma si pøø we teu, ilø nyá pøøyalø má, ma kaa nyana pøølu tøø. Ama ye i pááná huuwa, ilø nyí kpkakpaa si nyá caa temø i taa køøle si i laki-m isayatu.

8 Mpø tøø, la-m kwpantu ke teitei isu n ka suu nyá nøøø ke Tacaa isentaa tøø. Na ye ma tu lapa isayatu natøøli, ku-m nyá mayamaya. Pepe tøø kék n ká nøøki-m nyá caa kiñ ke ponav?

9 Køølena Sonatañ si: Mpusi í polo pooluñ, na mpi maa nui si ma caa løøki nyá weesuyu løøsuyu na má ñmøesi-ñ tøø.

10 Mpøyú Tafiti pøøsa-i si: Ye nyá caa lanøle ta hee awe ka heeli-m?

11 Ntøøna Sonatañ yaa-i si: Køø na té luu na té kpa taale.

Ilenø pa naale pa kpa taale.

12 Mpøyú Sonatañ tøøma Tafiti si: Isøyøli Isø Tacaa køøle ma aseeta tv. Ilø maa na ma caa ke cele, yaa celeñkufe. Ye i lanøle heenø-ñ na má tá tili na pá heeli-ñ,

13 Tacaa í ku-m. Paa i tv i taa si i ká tuu la-ñ isayatu maa heeli-ñ. Pøcø maa yele-ñ tøø, na n teenø alaaføya. Tacaa í wøø nyá waali, isu i ka weu ma caa waali tøø.

14 Na ye maa weenø weesuyu, ilø n la-m kwpantu nti Isø lapa-ñ tøø na paa ma tu søøpa,

15 na pøø køø na Tacaa kpiisi nyá kolontunaø tøønaya kvløm kvløm, taa yele ma tøøaya ke kwpantu lapu.

16 Pøø tøøya pøølu, Sonatañ na Tafiti paa suu nøøø ke na ye Tafiti na i tøøaya nyéma pa yøøka-ke Tacaa ká yele na i kolontunaø leetø-wøø.

17 Mpúgyú pa tasa témaya nōosí sisu. Mpi tə, Sonataŋ ka səela-i ké isu yem na kpete.

18 Na Sonataŋ təmí-i si: Cele nté isətu kufalv acima. Pi ná si n fei. Mpi tə, nyá təcayale ká wée kpete.

19 N ká polo kuyaku tooso nyəŋku wule na n̄ ḥmelí kaŋmaaya ḥka ka kinj n ka temə ḥmelvug tə.

20 Maa tə nyáma tooso, na pəle nté tə kinj tə, isu ma na pvlv.

21 Iléna má tili iwaasəle natəli si té pəekí-ye. Ye ma heela-te si nyəmá nté ma təo ma təo cəne. Kraya-ye na n̄ kəna. Ilé n kəo, taa nyá, natəli tə fei kelle. Na Isə, maa looliyi.

22 Ama ye ma təma iwaasəle si nyəmá nté nyá nəyə təo, ilé n təe. Tacaa təyənəy-η kelle.

23 Tacaa kelle má na-η tá aseeta tu ke tam təo, ke tam nti tə yəyəta isəntə tə taa.

Tafiti sewa

24-25 Mpúgyú Tafiti sewa na í ḥmelí taale. Pə tala isətu kufalv acima taanaya iléna wulav caya i təcayale ke koluŋa kite ke təyəv. Apənəe ná caya i kəŋkəŋ taa, na Sonataŋ ke isentaa, na Tafiti təcayale ke kpete.

26 Wulav ta yəyəti si pvlvug kuyaku ḥku. Mpi tə, i huvukaya si ntanyi isayatu natəli tə mayana-i ké na i kaa kəo acima.

27 Tev fema isətu kufalv kuyaku naale nyəŋku wule na Tafiti fei tətə. Iléna Sayuli pəəsi i pəyalv si: Pepe təo ké Sesee pəyalv inu i ta kəo təyəv ke tete na saŋa?

28 Ntēna Sonataŋ si: I sələma-m si yele-m na má polo Petələhem.

29 Ma taalv heela-m si ma nyáma lakı kətaya ke ta te. Ye n ké ma taapalv yele-m na má ləyə ma tı na má ná ma taalvnaa. Pə təo ké i fei tətəyəle cəne.

30 Tənayale Sayuli pááná huuwa na í tə sì: Alu tətelatu pəyaya nyá. Ma ta nyi taa sì nyá camna kəle Sesees pəyalv? Nyá na nyá too mə feele ké.

31 Nyi sì ye Tafiti wəna i weesuyu, asola taa ké nyá na nyá kawulaya í wəe. Mpə tə, tili na pá kəna-mi-i, pə wəe sì i sì ké.

32 Mpuyvle Sonataŋ pəosa i caa sì: I lapa we na pá kuyu-i?

33 Iləna Sayuli ləyə Sonataŋ ke ɻmantaaya. Tənayale Sonataŋ cəkənaa sì i caa tema i taa sì i kuyi Tafiti.

34 Mpuyv i yela təyəv ke isətu kfalu kuyaku naale nyəŋku ɻkv na í kvləna pááná. Mpi tə, i lanjle wakələna Tafiti ke səsəm ke mpi pə təo i caa tvu-i təyə.

35 Tev fema tanəŋ, iləna Sonataŋ na iwaasəle natəli pá polo timpi i na Tafiti paa yəyətaa na pa su tə.

36 Iləna í heeli iwaasəle sì: Polo na n̄ təəsi nyəmá nna maa tó tə.

Iwaasəle təewa, iləna Sonataŋ tə nyəmá ke tə nəyə təo.

37 Iwaasəle təma isu tə takı nyəmle colo, iləna Sonataŋ kpeesi-te sì: Isu hatoo nyá nəyə təo ké nyəmle wəe?

38 La ləy taa səy.

Mpuyv iwaasəle təəsa nyəmá na té kəna.

39 Sonataŋ na Tafiti pa naale pa nyəmna mpi pə laki tə, iwaasəle ná tá nyi.

40 Iləna Sonataŋ cəla iwaasəle ke i yoou wontu sì té kpeena.

41 Iwaasəle təewa, iləna Tafiti lu i təŋmelle ke kaŋmaaya waali, na í hənti Sonataŋ ke ateyə təm

tooso. Mpúygú pa kipipa tēma na pá wii tēkpoo, na Tafiti wula wə.

⁴² Iléna Sonataj təmū-i sī: Polo, Isō í wəe nyá waalı. Iléna í yele na má na-ŋ na talvuyu nyéma té təki nəyə ɳka tē suwa təyə tam təo.

21

¹ Mpúygú Tafiti kulaa na í tēe na Sonataj náá məli icaté faa.

Tafiti pote ke kətvlv Ahimeləkī tē

² Mpúygú Tafiti pola Nopi ke kətvlv Ahimeləkī tē. Ilé i loosa-i, iléna í kpaya asewa na səyəntu na í sənji-i na í pəəsi-i sī: Aladəya kəle na n̄ tə nyá tike ke mpv, na nəyəlu fəi nyá waalı?

³ Ntēna Tafiti sī: Wulav kvsəna-m na təm kvnjmesətu natəli. Ye pə kaasa ma yəlāa ilə, má na pəle tē nyəmá tá suluyu waatu.

⁴ Kvtətəyəm napəli pə fəi? Ha-m potopotonaakakpası, yaa təyənaya ɳka n wəna tə.

⁵ Ntēna kətvlv sī: Ma fəina potopotonaapələyı yem. Isō nyéma wənna. Ye nyá yəlāa i ta tokina alaa, ilə ma cəle-ŋ pəle.

⁶ Ntēna Tafiti nəyə təkpav sī: Pa a tə lūkī ta lūw ma yəlāa wə tənənji kē. Halı saňa tá lūw pəne pə ta ke səkpem isəntə tə pə tēesaa kəle.

⁷ Iléna kətvlv ha Tafiti ke potopotona. Mpi tə, pa tike pa wənna na mpreyə pa ləsaa sī pa layasəyı kvfama.

⁸ Pə pamna Sayuli tiikilaa nyuyu tu nəyəlu i ka wə təna. Pa yaaki apalı inı sī Towəki. I kē Itəm tu, na pa təka i təo sī i la Isō səeu kətaya nakəli.

⁹ Mpúygú Tafiti pəəsa Ahimeləkī sī n wəna ɳmantaaya yaa layate na n̄ cəle-m? Mpi tə, wulav

tilitu təm kpətəla-m, ʉlə ma ta kpaya layate yaa yoou wontuyu nakoli.

10 Ntəna kətəlv sı: Filiisi tv Koliyatı wei n kuvəlla tətekəle taa tə, i layate ke pa məela saalaya, na pá su kətəlv tokō waalı. Ye n caan kpaya-te, tə tike tə wəna cəne. Ntəna Tafiti sı: Cəle-m-te tə feina Saala.

Tafiti pote ke Katı

11 Mprýyú Tafiti tayana sewa ke kuyaku ȱkv, na í polo wulav Akisi teye Katı.

12 Ntəna Akisi waalı nyéma tə sı: Isu tətu wulav Tafiti kele inε inı? Pə taya i na Sayuli ke pa təna yontu na pá paakı sı:

Sayuli kuvə yələaa iyaya (1000) ke huyule,
na Tafiti náá ku iyisi naanuwā (10000) ke huyule.

13 Tafiti mayasa təm ntəyı i taa. Iləna wulav Akisi təm ləpi-i səyəntu ke səsəm.

14 Mprýyú i pəsa isu kpaŋtu, na í laki yem yem kē pa isentaa, na í ȱmaakı kampunaa təo na í yele na i ntayama kpeŋ i tantvən təo.

15 Kələna Akisi tə i waalı nyéma sı: I na waya sı pə laki yəlv inəyı yeleyle. Ilə pepe təo kē i kpaya-i na í kəŋna-m?

16 Isu ma laŋa kpaŋtunaa nté na í kəŋna-m inε inı sı í laki yem yem na má naakı-i? I ta məna í svu ma təyaya taa.

22

Tafiti pəsa yələaa kpekəle nyvyy tv

1 Mprýyú Tafiti sewa Katı, na í polo na í ȱmelı Atulam kükpmoyv pöýyv taa. Mpøyvle i təetunaa na i təyaya yələaa təna nuwa. Iləna pá polo i kiŋ.

2 Pə kpayav mpa pa laŋa wakəlaa tə, na kəma nyéma, na nəyəsesse nyéma, pa kotina i kinj, isu yəlaa nasəle (400) ke mpu, na í pəsi pa nyuyv tu.

3 Tənaya Tafiti luwa na í polo Misipa ke Mowapu tətu taa, na í sələmi təna wulav si: Yele na ma caa na ma too pá kəo na pá cəəsi nyá te. Haləna má cəkəna mpi Tacaa ká la-m tə.

4 Mpúyv Tafiti pona i nyéma mpeyə Mowapu wulav kinj. Iləna pá caya tənaya waatu wei inu i tənja cəəsuyv tə.

5 Mpúyv Isə kuyəyətətu teləsəlv Katı heela Tafiti si: Lu təcəəsəle təna na í polo Yuta tətu taa.

Iləna í se na í polo Heleti hətvuyv taa.

Sayuli kuyv ke Nopi kətəlaa

6 Mpúyv kuyaku nakvli Sayuli caya Kipeya ton-tonle təo kék təyv nakvli ku təe. I ȳmantaaya ke i niŋ taa, na i waalı nyéma tənaya i kinj.

7 Tənaya i təma-wə si: Ntəŋ Pençamee nyéma mə, í təŋ mə taa si Sesee pəyalu Tafiti ká ha mə tənaya təŋ tawa, na í kpa mə tənaya nyuyv nyéma yee?

8 Ye pə taya mpu, pepe təo kék mə təna təpəi í kprenta nəyə ke ma təo. Mə taa nəyəlu u tui cəki-m səkpaluyv ke ma pəyalu na Tafiti pa nəyə pəseluyv təm? Pepe təo kék mə taa nəyəlu kaa tu təyə ma wahala. Na í kəesı-m isəna ma pəyalu yoosiyi ma na ma təmle tu tə. Halı ilé í nyəki-m katəsi isu i tənja lapu ke haləna saŋa tə.

9 Pə pamna Towekı Itəm tu ka wə Sayuli waalı nyéma taa. Mpuyvle i cəwa si: Ma nawə Tafiti pola Nopi ke Ahitupi pəyalu Ahimeləku kinj.

10 Halı ilé i pəəsi Tacaa si, pepeye Tafiti ká la. Na Ahimeləku ha Tafiti ke təyənaya na í cəle-i Koliyati layate.

11 Mpúgyú Sayuli tila Nopí na pá yaa kótulu Ahimeléki, na i tèyaya kótelaat tèna na pá polo.

12 Iléna í to Ahimeléki si: Ke nkpañj. Na ilé i to si: Ma nūwa, ta caa.

13 Mpúgyú i tòma si: Pepe tao kék nyá na Tafiti í kpenta nøyó ke ma tao? Halena ní ha-i tøyønaya, na layate. Na ní yøyøtèna Tacaa ke i tòm, na i kwlí ma tao na í nyekim katøsi, Isu í tøyna lapu ke saña isento tø?

14 Ntëna kótulu cø si: Nyá waalí nyéma taa awe kák keesøna i tèyi nyá yëti Tafiti. I nukøna-ñ na i nyuyø kwlí nyá tèyaya taa kék.

15 Pø taya saña ke ma caala Tacaa ke yøyøtènav ke i tòm. Ye ma na-i tá nøyó pœeluyø tòm, taa svkí tæleçø má na ma tèyaya nyéma tå taa nøyølø i nyuyø taa. Ma ta nyi-tèyi paa pæcø.

16 Mpúgyú Sayuli tòma Ahimeléki si: Isu ma kuvwa nyá na nyá caa tèyaya nyéma tèna.

17 Iléna Sayuli tø i yoolaa mpa paa sënya i kiñ tø si: I kv Tacaa kótelaat. Mpi tø, pa nyéma teu si Tafiti seekaya kék. Iléna pá na-i pá lá nøyó kuvumaya na pá kisi-m heelyu.

Ama pële pa kisa Tacaa kótelaat ke kuvu.

18 Ntëna Sayuli tø Towéki Itòm tv si: Nyaa kv-wë.

Iléna Towéki kv kótelaat mpe pa nunaasa na kakpasí, na pá suuwa kótaya wontu.

19 Mpúgyú Sayuli kuvwa tötøgø Nopí icatø yølaa tèna. Pø kpañgø apala, na alaa, na piya tèna, na ahulümnaa na tøla tø.

20 Ama Ahitupi pøyalu Ahimeléki pøyalu Apiyataa ñmelaa na í se na í polo Tafiti kiñ.

21 Mpúgyú i tayasa-i si: Sayuli kuvwa Tacaa kótelaat.

²² Mpúygú Tafiti tóma sì: Kuyaŋku ma nawa Towekí ke tēna tó, maa nyéma mpv sì i kaa laŋ Sayuli ke tayasuyu. Má yelina nteyęe pa kv nyá caa tēyaŋa nyéma tēna.

²³ Caya ma kiŋ cene, taa nyá. Ye wei i pεekęgı nyá weesuyu pə wə ısu ma nyəŋku ke p̄vntu pεekęgı, maa paasəna-ŋ.

23

¹ Mpúygú pa tayasa Tafiti sì: Filiisi nyéma yoona Keila nyéma na pá kuu təyənaya ke kpeen taa.

² Mpúygule Tafiti sələma Tacaa na í pəəsi-ı sì: Pə wəe sì má polo má yoona Filiisi nyéma mpε? Ntēna Tacaa sì: Èε, polo na n̄ yoona-wε, na n̄ waasi Keila nyéma.

³ Mpúygule Tafiti yəlaa pəəsa-ı sì: Yuta cəneyele tə wəe tə ta kisi cayaŋ na səyəntu. Halı mpúygú tu puki Keila ke Filiisi nyéma suluyu na?

⁴ Tafiti tasa Tacaa ke yəyətənaŋ, ılenä Tacaa cə sì: Kulı na n̄ təe Keila. Mpi tó, ma tu Filiisi nyéma ke nyá ninj taa kék.

⁵ Mpúygú i kpaya i yəlaa na í polo Keila na í yoona Filiisi nyéma. I kv-węyę səsəm na í kəlι-wε, na í ləeeki pa təla. Pə lapa Tafiti waasa-węyęle.

⁶ Pácó waatu wei Ahimeləki pəyalu Apiyataa ka sewa na í mayana Tafiti tó, na í təka kətəlaa toko wei pa pəəsəyəna Tacaa ke təm təyə.

⁷ Sayuli nuwa sì Tafiti pola Keila, ılenä i tə sì: Isə caa i tə-ı ma niŋ taa kék. Mpi tó, i kəma na í təkı i təyı ıcate nte tə wəna koluŋa na kampvnaa na kvkaləsəŋ kupaŋ tə tə taa.

⁸ Ntēna Sayuli koti i yoolaa tēna na pá polo Keila sì pa nyala Tafiti na i yəlaa.

9 Tafiti nu isayatu nti Sayuli təŋna mayasuyu ke i taa kē mpv, ilena i tə kətvlv Apiyataa si: Kəna tokō wei pa pəəsəyəna Tacaa ke təm tə.

10 Ilena Tafiti sələmī Isəyəli Iso Tacaa na i pəəsi-i si: Ma nuwa si Sayuli kəŋ icaté yəkuyu ke ma mayamaya ma nyuyu təo.

11 I ká kəo tampana isu ma nuw tə? Ye i kəma Keila nyéma ká tv-m i niŋ taa? Hai, Isəyəli Iso Tacaa, la suulu na n̄ heeli-m. Ntēna Tacaa si: Eε, i ká kəo.

12 Ilena Tafiti si: Ilə Keila nyéma ká tv ma na ma yəlaa ke i niŋ taa? Tacaa si: Eε, paa tv-me.

13 Mpýyú Tafiti na i yəlaa pa lu Keila ke kpakpaa na pá təe tiili. Pa we isu yulunyəən̄ nasətoso (600) ke mpv. Sayuli nuwa si Tafiti sewa, ilə i ta tasa pote tətə.

14 Ilena Tafiti saalı puyu taa kē kυkpamuyu pýyú taa na Sifı wulaya tetu təo. Sayuli pεekayə-i tam kē. Ama Iso ta tv-i i niŋ taa.

15 Mpýyú Tafiti nawa si Sayuli pεekayi si i kυ-i. Ilena i saalı Sifı wulaya tetu hətuyu taa.

16-17 Waatu inəyı Sonatan pola Tafiti kiŋ ke təna na i səəsi-i apalvutu si: Taa nyana pvlv, Iso we nyá waali, na ma caa kaa tokina-ŋ. I nyəmá teu tətə si nyaa təyəna Isəyəli nyéma təo kē kawulaya, na mayale nyá waali nyəŋ.

18 Ilena pa naale pá kpənti na pá pεelı nəyə ke Tacaa isentaa. Mpýyú Tafiti saala hətuyu taa, na Sonatan náá kpe i te.

Sayuli təyənəyi Tafiti

19 Mpýyulə Sifı nyéma pola Sayuli kiŋ ke Kipeya na pá heeli-i si: Tafiti ńmela ta təyə Hakila puyu

hətuygv taa, kē kükpməŋ taa kē wulaya tetv ilim mpətəŋ təo.

20 Tə nyəmá sī n caa n kpa-i. Mpv tə, kəo tē kpa-i na tē cəle-ŋ.

21 Tənayale Sayuli təma sī: Timpi i wena ma pətətələk 1səntə tə, Tacaa i kooli-meygə kūpantu.

22 Mpv tə, i polo na i tasa pəekvgv ke timpi i wəe tə, na wei i mayamaya i na-i tə. Mpi tə, pa heela-m sī i acilayatu we səyəntv.

23 I pəekı teu na i cəkəna lona nna nna a taa i ŋmeləŋi tə. I wəenə naani, 1ləna i kəo na má na-me tē polo. Ye tetv taa cəneye i wəe, maa pəekı Yuta nyəma təna taa na má na-i.

24 1ləna pá təe Sayuli ke nəyə na pá polo Sifi. Ama Tafiti na 1lē i nyəma pa we Mawəŋ wulaya tetv taa kē tətekəle taa kē Yuta wulaya tetv ilim mpətəŋ təo.

25 Mprýv Sayuli na i yəlaa pa pola Tafiti pəekvgv. 1ləna nəyəlv tayasi-təŋi Tafiti na i tii pvgv na i polo i caya Mawəŋ wulaya tetv taa. Sayuli nuu mpv, 1ləna i təŋ i waalı kē təna.

26 Na i na i nyəma pa we pvgv həyəlvvgv təo, na Tafiti na i nyəma na leŋkv təo. Mprýv pa sewa kpakpaa sī pa fitiyi Sayuli. Ama 1lē na i yəlaa paa təma Tafiti-wəyəle tam sī pa kpaaki-wə.

27 Tənaya tillu kəma na i heeli Sayuli sī: Kəo ləŋ, Filiisi nyəma wata tetv.

28 Ntəna i məlì Filiisi nyəma waalı. Pə təo kē pa ha tənaya həte sī pa ya təma kükpməŋv.

24

Tafiti kisa Sayuli ke kvvg

¹ ÍMpúygú Tafiti kula tēna na í polo Añ-Ketii kükpmuyu púygú taa na í caya tēna.

² Sayuli luna Filiisi nyéma tētayonle, ilena pá tayasi-i si Tafiti we Añ-Ketii wulaya tetu taa.

³ ÍMpúygú Sayuli təosa yoolaa taa yoolaa ke iyisi tooso (3000) ke Isayeli tetu tēna taa, na í polo Tafiti pækuyu. Halena í tala taale pəntuluy kükpmuyu.

⁴ ÍMpúygú pa tala heen tētakelé nte tə we mpaav nəyə tə. Kükpmuyu púygú nakuli kui we tēna. Ntēna Sayuli sun ku taa si i luki həm, na Tafiti na i yəlaa pa ñmelā lələ ke púygú külümuyu ñku ku taa.

⁵ Tənayale Tafiti yəlaa wələta-i si: Nyulelen nté yaa, Tacaa ka tema-ŋ heeluŋ si i ká tu nyá kolontunaa ke nyá niŋ taa. Təv, lana-i isəna n caa tə.

Ilena Tafiti kuli tēhee na í cooli Sayuli capa ntompəle.

⁶ ÍMpúygú i laŋle ñmaawa mpi pə təo i lapa mpv tə.

⁷ Ilena Tafiti tə i yəlaa si: Iso í taa yele na má tokina ma səsa. Mpi tə, Tacaa ləsəna-i na í kpa-i wulav.

⁸ Təm ntəyi Tafiti taŋna i yəlaa si pá taa ku Sayuli. Pə waalı kék Sayuli luwa na í tu i mpaav.

⁹ ÍMpúygú Tafiti pele pa luwa tətə, na pá kpeesi Sayuli si: Hai, ma caa wulav.

Sayuli pəsa i waali, ilena Tafiti hənti-i atē.

¹⁰ Na í poosi-i si: Pepe təo kék n nukı nti yəlaa looliyi si ma caaki nyá wakəlvuy tə ye?

¹¹ Pə taya mpv se. Mpi tə, saŋa n nana nyá isəpəle nté isəna Tacaa tu-ŋ ma niŋ taa tə. Yəlaa səsa-m si má ku-ŋ. Ama má kisina si pə fei si má tu ma səsa təo kék niŋ. Mpi tə, Tacaa ləsəna-ŋ na í kpa-ŋ wulav.

¹² Təv, ma caa, nn naaki nyá toko ntompəle nté ma niŋ taa, ye maa nəkaa maa ku-ŋ. Ama timpi ma

coola nyá toko tike na má tá kū-η tō, nyi sī ma taa u kpaakəna-η. Pəyele ma ta səoləna-η isayatv. Ama nyá nyəkəna-m katəsi sī n caa n̄ ləsi ma luγu tēe. Pəyele ma ta wakələna-η natəli.

13 Tacaa ká huvna má na-η ta təm na í leeti-η. Ama ma kaa kpaasi nyá təo ké niŋ.

14 Pa tuka ituule sī: Isayalataa lakəna isayatv. Mpv nti, tətəγə ma kaa tokina-η.

15 Ma ta tu talv haya kusəpaya, yaa ipseelav, na halı lsəyelı wulav taka təγənəyi-m mpv.

16 Tacaa ká huvna má na-η tá təm na í seena ma təo. I ká ha-m tampana, na í ya-m nyá niŋ taa.

17 Tafiti tema yəyətuyu ke mpv, ilena Sayuli pəosī sī: Ilə ma pəyalv Tafiti nəyə ke ma nukı mpv?

Ilena Sayuli təli nəyə na í wii təkpoo.

18 Na í tō sī: Nyayale tampana tv, ma təm səpəna. Mpi tō, má lapəna-η isayatv na n̄ leeti-m kypantv.

19 Kypantu nti n lapa-m təyə n keesa saŋa isəntə. Mpi tō, Tacaa tv-m nyá niŋ taa na n̄ kisi-m kuyv.

20 Ye yəlv sula i kolontu i kuyv-i ké, u yeki-i. Tacaa í leeti-η kypantu nti n lapa-m saŋa kuyaku kvnə tō.

21 Pənente ma nyéma sī nyayale wulav. lsəyelı kawulaya təna ká wee nyá niŋ taa.

22 Mpv tō, yəyəti na n̄ tuuna Tacaa sī, n kaa kū ma luvyv nyéma ke ma səm waali. Pəyele n kaa kpiisi ma həte ke ma caa təyaya taa.

23 Ilena Tafiti tuuna mpv. Mpvyvle Sayuli məla kpente. Ilena Tafiti náá məli i kūkpamuyv púýv taa.

1 ÍMpúygú kuyaku nakulí Samiyeeeli sëpa. Iléna Iséyeli nyémá koti na pá caya i lèyaya, na pá pimi-i i te Lama. Waatu inéyi Tafiti kulaa na í polo Palan wulaya tetu taa.

2-3 Kalépu luvugu taa apalu tonj tu nayelv i ka wenna Mawenj. Iléna i témle nyémá náá we Kameeli na pá laki i témle. I heenj ka we iyisi tooso (3000) na péj ke iyaya (1000). Apalu iní i hæte nté Napaali, na i alv si Apikaali. Alv iní i ka we lèmayaasée ké na i isentaa luwa. Ama i paalv ná ké yolv nyémaj tu na isayav. Kameeli ke paa we waatu iní na pá kooiki pa heenj hontv.

4 Tafiti pæle paa we wulaya tetu taa. Iléna Tafiti nu si Napaali kooiki i heenj hontv.

5 Iléna i kusí ifepiya naanuwa si, pá polo Kameeli ke Napaali te, na pá sée-i si: Ma sée-ŋ.

6 Iso i ha nyá tèyaya na nyá nyém tènaya alaafèya.

7-8 I heeli-i tøtø si: Ta na nyá tiikilaa tu wenna Kameeli. Tø ta la-wèye isayatu natèli. Pécó pa tøla taa natèli tø ta le. Ye n caa, n pæssi-tèyi nyá témle nyémá na n na. Tøv, ma nuwa si pa tønna nyá heenj hontv kœv tø, lanjhulvumle kuyaku ke ma nyémá pola nyá te. Ma wiikina-ŋ si n ha má na ma nyémá ke mpi n wena si n haaki-tv tø.

9 Ifepiya mpe pa tala Napaali te, iléna pá këesí-i Tafiti tømnaa mpe na pá taña i kucacøtv.

10 Tènayale Napaali holaa si: Tafiti yaa. Ma ta nyi wei pa yaa mpu tø. Kayana yomaa mpa pa seeki pa caanaa na pá cœoki yem tø pa wiisa payale ké.

11 Ilé ma kaa kpaya tøyønaya na lvm na nantu nti ma lapa tøkpetekpete ke ma témle nyémá tø, na má cœlèyi yem cœlcaa.

12 Tənayale Tafiti pəyalaa pəsəna pa waalı. Pa kpema үlena pá keesi-i təmnaa mpe pa təna.

13 Ntəna Tafiti si: Paa wei í ləli i layate ke i tənaya taa.

Ülena Tafiti pəyalaa ləli pa layalee na i mayamaya í co i layate tətə. Yəlaa ısu nasəle (400) təna i waalı, na pə kaası yəlaa ηmuñuy (200) na pəle pa taŋa wontu.

Apikaali səyvən ke Tafiti

14 Mərýý Napaalı pəyalaa taa nəyəlv cəpa i alv Apikaali ke səkpalvən si: Tafiti kusəna ntəyəs i pəyalaa ke wəlaya tətu taa si pá kəs pá səe ta caa. Ntəna í nyaasi-wə.

15 Pəcő waatv wei tana yəlaa mpe tui we wəlaya tətu taa tə, pa lapa-tvən kəpantv ke teu ké. Pa ta la-tvən isayatv natəli. Pəcő ta pəlvəpən ta le.

16 Mpe pa kentina ta təo ké tam na té tiikiyi ta kaləkəj.

17 Mpo tə, nyi ısəna n ká la tə. Mpi tə, pa təma ta caa na i nyəm təna pə tomle tam ké. Pəyele i nyəmənəj katatəlaya təo, paa ta taa nəyəlv yəyətəna-i i kaa ni.

18 Tənayale Apikaali kpaya potopotona ke ηmuñuy (200). Ülena i kpaya suləm hulun naalə, na heej wei pa təma təsəvən təyə kakpası. I kpaya tətəyə pəe kutoñee ısu saaki, na ləsej paya ke nənəwə (100), na fikinəa paya ke ηmuñuy (200), na i həkə kpənjası təo.

19 Ülena í tə i təmle nyəma si: I təe-m nəyə na má təj mə waalı.

Ama Apikaali ta heeli i paalv ké natəli.

20 Mərýý i kpə i kpənjası təo na i kpaya pulası mpaaov. Ülena i na Tafiti na ilé i nyəma pá suli kpakpaa.

21 Na pááná kpa Tafiti na í mayası i taa si: Isii ma tanjygú apalu iné i nyém tənaya wulaya tetu taa tə, ma iwiile təna tu-m lvm nté yem. Pəyele i nyém taa puvl ta le. Iléna í felí-m isayatu ke ma kwpantu lonte.

22 Ye pə nyaalaa na má ta kpiisita i na i yəlaa təna Isi í kv-m.

23 Apikaalı loosa Tafiti, iléna í tii i kpanjaya təo ke lən, na í hənti-i atē.

24 Iléna í tasa i nəchées təe kék hotuyu na í tə si: Hai, ma cε, má wakələna. Ilé yele na nyá pəelə má, má yɔχəti na n̄ nu.

25 Taa kpayá ma paalv iní i təm na n yaa-ti si puvl. Pa yaakuygú-si Napaali tə, pə nyugú nté si kpanjtu. Mpúyú i tu we teitei. Má tá nana mpa n tilaa tə na pér lá mpv.

26 Ma cε, Tacaa kpana nyá niŋ si n̄ taa leetü nyá kolontunaa. Ma tuuna nyá na Tacaa si Isi ká wakəli nyá kolontunaa na nyá isayalataa ke isii Napaali.

27 Hai, ma cε, mu kvcəən ḥku ma kəna-ŋ isəntə tə na n̄ tala nyá yəlaa.

28 Taa nyəni ma isayatu, Tacaa ká tu-ŋ kawulaya na ká wee tam. Mpi tə, nyá paasəyəna na Tacaa yoou. Pécó nəχəlv kaa ku nyá təm.

29 Isi ká ḥmesi nyá weesuyu ke təkulakula. Ye nəχəlv kvla nyá təo si i kvgv-ŋ i kaa na-kv. Ama i ká lō nyá kolontunaa kék isii pa təəkuyu pəntəlvРЕE tə.

30 Ye pə kəma na Tacaa la-ŋ kwpantu nti i ka si-ŋ tə, na í kpa-ŋ Isəyeli nyéma wulav,

31 ilé n kaa wii nyá tı si n kvwā tulum, yaa n leeta nyá təyı nyá kolontunaa. Hai, ma cε, ye pə kəma na Isi la-ŋ kwpantu, ilé n təəsi ma təo.

32 Mpuygulé Tafiti təma Apikaalı si: Ma sama Isəyeli

Isø Tacaa wei i kvsaa-ŋ na n̄ səŋi-m saŋa isəntə tɔ.

³³ Na má səe nyá tətəyə isəna n̄ lapa ləmayaſee, na n̄ kpa ma niŋ na má tá kv na má leeti tɔ.

³⁴ Ma tuukina Tacaa wei i kpa ma niŋ s̄i má taa la-meyę isayatu tɔ s̄i, ye n̄ taa səŋi-m lɔŋ, mpi s̄i p̄i nyalaŋa tɔ, p̄e taa kaası Napaalı na i yəlaa taa nəyəlv.

³⁵ Iləna Tafiti mu Apikaalı niŋ taa k̄e mpi i ka ha-i tɔ. Iləna i təmli-i s̄i: Taa nyá, məlì nyá te, ma nu nyá tɔm, ma h̄vla-ŋ suulu.

Napaalı səm

³⁶ Apikaalı məla təyaya, ilə i mayana i paalv təki kəle na i nyəəki isu wulav, na svlvm kv-i na i ŋmaaləyi. Ilə i ta heeli-i natəli təfi, haləna p̄e fe tananj.

³⁷ Tev fema na i svlvm ce i tɔo, iləna i alv keesit-i p̄e təna. Mpúyú i laŋle cəpa katatəlaya, na p̄e məlili-tvulvug.

³⁸ Kvyeenj lapa isu naanuwā, iləna Tacaa yele na i təesi səpu.

³⁹ Mpúyú Tafiti nuwa s̄i Napaalı səpu. Iləna i tɔ s̄i: Ma səe Tacaa wei i seena ma tɔo k̄e isayatu nti Napaalı lapa-m t̄e taa tɔ. Isø inu i kpana ma niŋ s̄i má taa wakəli, na i leetı Napaalı ke i mayamaya.

P̄e waali k̄e Tafiti tilaa s̄i i həŋj Apikaalı ke leelu.

⁴⁰ Tillaa tala alv inu i teyę Kameeli, iləna pá heeli-i s̄i: Tafiti tilina-tvug nyá kiŋ s̄i i həŋj-ŋ leelu.

⁴¹ Mpuyvul Apikaalı hənta-węyę ate na i tɔ s̄i: Maa pəsi ta caa yom, na má kəəki i təmlə nyéma nəəheę ke l̄v.

⁴² Iləna Apikaalı kvl̄i kpakpaa na i kpa i kpanaya tɔo. Na i p̄eelaa kakpası wei i lakaya-i təmlə tɔyę i waali, na i təŋj Tafiti təmlə nyéma na i pəsi Tafiti alv.

43 Tafiti ka tema Sisilee tu Ahinowam ke kpayav ke alv. I alaa lapa naale.

44 Pə kaasa i kancaalaya alv Mikaali tə, ilé i caa Sayuli ka leeka-i kē na í ha Kalim tu Layisi pəyalu Paləti.

26

Tafiti kisa Sayuli kvyv tətə

1 Mpýgvu kvyaku nakul Sifi nyéma pola Sayuli kiŋ ke Kipeya na pá heeli-i si: Tafiti polaa na í njmelı Hakila pulaya təo kē wulaya tetu isentaa.

2 Tənayale Sayuli kulaa, na í kpayat Isayelı yoolaa taa yoolaa ke iyisi tooso (3000) na pá polo Tafiti pəekvuy ke Sifi wulaya tetu taa.

3 Pa talaa, ilena pá siki Hakila pulaya təo kē mpaav nøy. Mpýgvu Tafiti nuwa si Sayuli təŋja i waalı kē təna.

4 Ilena í tili fejlaa na pá mayana si tampana.

5 Mpýgvu Tafiti pola pa təsikile tənaya kpkpaa. Ilena í ná Sayuli na i yoou wulav Apənəe pa təhəntəle. Sayuli na həntaya həku taa kē, na yoolaa náá həntaa na pá cəona-i.

6 Mpýgvu Tafiti pəosa Hiti tu Ahimeləki, na Seluya pəyalu Sowapi neu Apəsayi si: Mə taa awe caa si ma na-i té polo Sayuli pa təsikile? Ntəna Apəsayi cə-i si: Maa təŋi-ŋ.

7 Mpýgvu pa kula ahoo ani na pá polo pa mayana Sayuli hənta həku taa na í tooki. Í njmantaya ka sika i nyuyu təo kē, na Apənəe na yoolaa pa həntaa na pá tam-i kotaya.

8 Tənayale Apəsayi təma Tafiti si: Saŋja nté Tacaa tuwa nyá kolontu ke nyá niŋ taa. La suulu na n yele

na má kamu-i njantaaya ke tóm kvlum tike təkoŋ na má kpəna tetv.

⁹ Ntəna Tafiti si: Taa kv-i yoo. Ye yvlv kwawa Tacaa kvləsv, lsə u yeki pvtv.

¹⁰ Ma tuukina si, Tacaa tike wənna mpaav si í kv-i. Ntanyi i kuyaku ká tala na í sí i səm, yaa pá kv-i təyoole.

¹¹ Si má tú niŋ ke Tacaa kvləsv təo tə, lsə í ponə mpusi ke poolun. Ilə kpaya i njantaaya na i lvm fulaya na tə təe.

¹² Tafiti pa kpaya wontu ntı na pá təe tə, nəyəlv ta fe na í nu pa taŋ yaa í na-wε. Mpi tə, Tacaa lapaya na pá too isu pa səpa.

¹³ Mpýy Tafiti pa pola poolun na pá kpa pulaya leŋka təo.

¹⁴ Iləna í kpeesı Apəneɛ na yoolaa ləmpa si: He hee, u nu taa? Ntəna Apəneɛ si: Nyaya aweye na n̄ holiyi wulav təo ké mpv ye?

¹⁵ Kelena Tafiti cɔ-i si: Nyana awe í maya apalv tu ke lsəyeli taa? Pepe təo ké n ta feŋ nyá caa wulav təo ké teu? Təv, nəyəlv polaa si í kuyi-l.

¹⁶ Ama nti n lapa mpv tə tə ta kəesi yoo. Ma tuukina Tacaa si timpi í tá feŋ mə caa wei Tacaa ləsaa tə i təo tə, í mwna səm ke mə tənaya. Nyəni, wulav njantaaya na i lvm fulaya n̄ka kaa wε i nyvŋ təo təyəlv cəne.

¹⁷ Mpýy Sayuli nyəmá Tafiti nəyə na í pəəsi si: Ma pəyalv Tafiti nəyə ke ma nukı mpv? Iləna í cɔ si: Hai, ma caa wulav, ma nəyə ké.

¹⁸ Ta caa, pepe təo ké n təyənəy-i-m mpv? Ma lapa-ŋ we? Ntiy i ma pəntəna-ŋ?

19 Hai, ta caa, ke ηkpaŋŋ na n̄ nu ma t̄om. Ye Tacaa t̄una-ŋ si n̄ t̄ɔŋən̄i-m, ilə kuhau ka h̄eesi i laŋle. Ama ye ȳelaa s̄əsəyəna-ŋ, Tacaa i t̄əŋsi-w̄eyə mpushi. Mpi t̄o, pa t̄ɔŋən̄əyi-m k̄e si má lu Iso tetu taa, na má polo t̄uiŋ t̄elaale.

20 Ama maa caak̄i si ma si lelaa té. Pepe t̄o k̄e n̄ p̄eek̄əyi-m isu iseselau, yaa isu pa t̄ɔŋən̄uŋ l̄ayaya ke pulas̄i taa t̄o?

21 Mpuyv̄olə Sayuli c̄owa si: Ma wakəlaa k̄e. Məli ma p̄eyalv̄. Ma kaa tasa-ŋ isayatu ke lapv̄. Mpi t̄o, n̄ ta ku-m. Má lapəna isayatu s̄əsəontu isu k̄umeləmuyu.

22 Kelena Tafiti si: Ta caa, nyá ɻmantaaya nt̄o c̄ene. Nyá ȳelaa taa n̄oyjol̄u i k̄o i mu.

23 Tacaa i fel̄i mpa pa t̄əŋja siŋisuyu na pá lá k̄upantu t̄o. Mpi t̄o, saŋa i tv-ŋ ma niŋ taa k̄e. Ilēna má kisi si ma taa tokina wulau wei Tacaa l̄esaa na i kpa t̄o.

24 Isu saŋa ma yela-ŋ kuŋu t̄o, Tacaa i la maya mpv̄ t̄o, na i fiti-m wahalanaa t̄ena taa.

25 Nt̄ena Sayuli si: Ma p̄eyalv̄, Iso i kooli-ŋ k̄upantu na n̄ waa p̄e t̄ena p̄e taa.

ÍMpúyú Sayuli məla kpente na Tafiti náá t̄ee i nyəŋku.

27

Tafiti kpvlv̄yv̄ tv̄yv̄ ke Filiisi nyáma te

1 ÍMpúyú Tafiti mayasa i taa si: Kuyaku nakv̄li Sayuli teŋ na i ku-m yoo. Ilē sana k̄ele si má polo má tv̄ kpvlv̄yv̄ ke Filiisi nyáma tetu taa. Waatu inəȳi i ká yele-m p̄eek̄uyu ke Isęȳeli tetu taa c̄ene. Ilē ma fita i niŋ taa k̄ele.

2 Pē tōo kē i na i yəlaa nəsətoso (600), pa kulaa. Mpúygú pa təjna Mawəkì pəyalv Akisi wei i kē Katı nyéma wulav tō i te.

3 Iləna pá kpaya pa alaa, na pa piya, na pá polo pá caya təna. Paa na Tafiti na ilé i alaa naale, Sisilee tu Ahinowam, na Kaməeļi tu Apikaalı wei i kē Napaalı leelu tō.

4 Sayuli nūwa sī Tafiti tu kpuluyu ke Katı, iləna i yele-i pəækuyu.

5 Mpúygú kuyaku nakvli Tafiti təma wulav Akisi sī: Hai, ta caa, ye n lapa-m naani, ilə n nyəni icaliya nakələyi nyá tetu taa cəne na má caya təna. Təfə pə fei sī má na-ŋ tē caya nyá kawulaya icate taa kē mpv?

6 Iləna Akisi hvl-i icate nte pa yaa sī, Sikəlakı təyo kuyaku ŋku ku mayamaya. Pē tōo kē icate nté tə pəsa Yuta nyéma wulav nyəntə ke haləna saňa.

7 Pənaya na isətunaa liyiti təcu ke Tafiti caya Filiisi nyéma tetu taa.

8 Tafiti pa lükaya kvlw ke Kesuli nyéma, na Kiisi nyéma, na Amaleke nyéma kē. Mpi tō, piiimnaa mpe paa cayana hatoo ləŋ taa kē Suli kəŋkəŋ taa. Haləna pē polo Icipiti tetu taa.

9 Pa kükaya yəlaa tənaya həyəlvuyu ŋku ku taa kē. Pē kpayaŋ apalaa na alaa tō. Iləna pá kpakəyı pa təla na pa nyəm na pá pukina Akisi.

10 Ye ilé i pəəsa-i sī: Leye i pola mə kvlw ke saňa? Ilə ntanyi i looli sī Yuta tetu ilim mpətəŋ tō. Yaa i tō sī Yelameli tetu taa, yaa Keni tetu taa kē tə polaa.

11 Tafiti u yeki apalv yaa alv na i weesuyu, sī pē taa kəo na pá tayası Akisi ke nti i laki tō. Isəna Tafiti lakaya saa wei i ka wə Filiisi nyéma tetu taa təyəle.

12 Akisi ka lapa Tafiiiti ke naani kē teu kē na í təŋ si: Nəənəə Isayeli nyéma taa kpaana Tafiiiti. Mpə tu tə, təlası i ká pəsí ma təmle tu ke tam təo kē.

28

1 Mpóygó Filiisi nyéma kota pa yoolaa tintika si pa yookina Isayeli nyéma. Iləna Akisi pəəsi Tafiiiti si: Ntəŋ n nyéma si nyana nyá yələa i ka səna-m na té yoona Isayeli nyéma na?

2 Ntəna Tafiiiti cə-i si: N ká nana nyá isəpəle ke nti maa la tə. Kələna Akisi si: Waatv inəyɪ maa yele na n təŋəyɪ ma mayamaya ke tam təo.

Sayuli kəyənanj svsvyv

3 Samiyeehl ka temə səpu na Isayeli nyéma pimi- i i te Lama. Halı pá caya i ləyaya. Pəyele Sayuli ka təyəna kəyənaməŋ svələaa, na pee pəəsələaa tənaya i tətu taa kē.

4 Mpóygó Filiisi yoolaa kota na pá siki Sunem, na Sayuli náá koti Isayeli nyéma təna na pá siki Kilipvwā.

5 Sayuli nawa kolontunaa yoolaa payale, iləna səyəntv kpa-i na í seliŋi tən ləm taa kpatə.

6 Iləna í yəyətəna Tacaa. Ama ilé i ta cə-i. Paə toosee taa, paə kətələaa mayasvən taa. Pəyele Isə kuyəyətən tələsələaa nəyəlv i ta heeli-i si pəlv.

7 Ntəna í tú nəyə si pá pəekə-i alv wei i svəsəy i kəyənaməŋ tə na inə i polo i kiŋ. Iləna i waalı nyéma heeli-i si: Alv nəyəlv i we An-Təən na í svəsəy.

8 Ahoo yuwa iləna Sayuli layası wontu, na í kpayə apalaa naale na pá polo alv inə i kiŋ. Mpóygó Sayuli təma-i si: Ma caa si n̄ yaa-m atətu wei maa kəesə-i tə na í heeli-m ma nyvən təm.

9 Mprúgyú alu pəəsa-i si: Ntəŋ n nyəmá si Sayuli təgəna kəgənaməŋ svəlaa, na pee pəəsəlaa tənaya i tetu taa? Ilə pepe təo ké n nyəki-m katəka si n kpa-m na pá kv-m.

10 Ntəna Sayuli yəyəti na i tuu si: Na Isə, pvlv kaa la-ŋ.

11 Ntəna alu pəəsi-i si: Aweye n caa si má yaa? Sayuli si yaa Samiyeele.

12 Waatv wei alu nawa Samiyeele, ləna í má kapuka na í tó Sayuli si: Hei, səsə nyayale Sayuli na n puyusu-m mpv?

13 Ntəna wulav nəyə təkpau si: Nyá lanjə í taa tə. N na pvlvŋ? Ntəna alu si: Atetv nəyəlvŋ ma naakı na í lükəna tetu təe.

14 Iləna í pəəsi-i si: I isentaa we isəna təo? Alu si: Kukpatvlu ké, na í suu capa.

Tənaya Sayuli cəkənaa si Samiyeele, na í hənti-i atə.

15 Mpuyule Samiyeele pəəsa Sayuli si: Pepe təo ké n caaləyi-m mpv? Ntəna Sayuli si: Ma təm temaya. Mpi tə, Filiisi nyáma kəma-m yoonav. Pəyele Isə u tasəyi-m yəyətənav. Paa toosee taa, paa Isə kuyəyətətu teləsəlaa u heeliyi-weyə ma təm. Pə təo ké ma yaa-ŋ si n heeli-m ntı pə wee si maa la tə.

16 Ntəna Samiyeele pəəsi-i si: Tacaa lə-ŋ na í pəsi nyá kolontu, ləna n̄ yaaki má suwe?

17 Isu Tacaa ka heela-ŋ na ma keesı-ŋ təyə i laki-ŋ. Iləka nyá kawulaya na í ha-kęyə Tafiiti.

18 N ta təki Tacaa təm na n̄ kpiisi Amaleke nyáma. Mpv pə təo ké Tacaa laki-ŋ mprúgyó saŋa.

19 Cele i ká tu nyana Isəyeli nyáma təna ke Filiisi nyáma niŋ taa, na nyana nyá piya i ká la sələnaa.

20 Mprúgyú Samiyeele təm ntı tə svəa Sayuli ke watv

na í yele i tì na í fala até témolu lusu taav. Mpi tò, i taa tógo pulogu kuyaku ñku na ahoo tèna, ilé i ténugu ka hoowaya.

²¹ Mpuyule alu iní i pola Sayuli kinj na í mayana-i na sègontu pu-i mpúgyu katatèlaya. Iléna í tòmi-i si: Ta caa, nyá pœelo má, ma nuna-ñ teu na má mu sém na má lá nti n heela-m tò.

²² Mpù tò, yele má ha-ñ tógoñaya ke pœco na n tógo, na pè ce nyá isentao na n tú nyá mpaav.

²³ Iléna Sayuli kisi si i kaa tèñ pulu. Mpúgyu Sayuli waali nyéma na alu iní pa kaana-i, haléna í këo i kuli até na í caya kuhéntuyu tòo.

²⁴ Mpúgyu alu kpa nañ ifate nte tè yasèla teu télèpèlèpì tógo lèñ, na í ku na í tu petepetasí.

²⁵ Iléna í cèla Sayuli na i waali nyéma na pá tógo. Mpúgyu pa kula ahoo aní na pá kpe.

29

Filiisi nyéma tógoñuyu ke Tafiti

¹ Mpúgyu Filiisi nyéma kota pa yoolaa ke timpi pa yaakí si, Afeka tò na Iséyeli nyéma náá koti pa nyéma ke Sisilee hite nøyø.

² Iléna Filiisi awulaa na yoolaa nunuwa (100) kpekèlé, na iyaya (1000) kpekèlé pa tò na pá tæe. Pè kaasa Tafiti na ilé i nyéma na Akisi ke waali.

³ Ntëna Filiisi yoolaa sôsaa pœsi Akisi si: Hepèla nyéma mpe pa caa weye cène?

Keléna Akisi si: Iséyeli wulau tèmle tu Tafiti kë té. I weu ma kinj tò pè taanjaa kë. Pécó ma ta keesi-i na isayatiya nakèlèyì haléna saña.

⁴ Tènaya pa mu Akisi na pááná na pá tòmi-i si: Mèlèna-i lonte nte tè taa n ka hvla-i si í caya tò. I taa

təŋ tá waalı ke təyoole, na pē kəo na yoou haŋ ilena í pəsi ta kolontu. N ta nyi taa si ta yəlaa paneyę i ká ku, ilena pē ciiki í na i caa?

⁵ Matəŋ Tafiti inəyi paa yookayana yontu na paale si:

Sayuli kعوا yəlaa iyaya (1000) ke huyule.

Tafiti náá ku iyisi naanuwā (10000) ke huyule.

⁶ Mpuyvle Akisi yaa Tafiti na i təmī-i si: Ma tuuna Tacaa si n ké tampana təŋlv ké, na ma nyuləyi si má na-ŋ té puki yoou. Mpi tə, hatoo n kəm ma kiŋ na pē suna saŋa tə, ma ta nata isayatiya nakələyi nyá kiŋ. Ama Filiisi awulaa lelaa u caakəna-ŋ.

⁷ Mpv tə, məli təhees, pə taa kəo na n̄ la mpi pə ta maya-wə tə.

⁸ Ntəna Tafiti si: Ta caa, wulav, ilə pepeye ma lapa? Tuu ma kəm nyá kiŋ cəne na pē suna saŋa tə, isayatv ntiyi n nawā ma kiŋ na pə fei si má na-ŋ té polo yoou?

⁹ Mpuyvle Akisi si: Natəli tə fei ma kiŋ, halı n tu wə maya teu ké isii Iso tillu. Ama awulaa səkpema mpə pa təmna si pə fei si tá na-ŋ té polo yoou.

¹⁰ Mpv tə, nyá na mpa i lu Sayuli kiŋ na i kəo tə, cele tanaŋ ye pə nyaalaa i kvl̄ ləŋ na i təe.

¹¹ Tev fema, ilena Tafiti-wə pá kvl̄ ləŋ na pá məli timpi paa wəe tə. Ilena Filiisi nyáma náá polo Sisilee.

30

Tafiti yoonav ke Amaleke nyáma

¹ Mpuyv Tafiti na i yəlaa pa tala pa təcayale ke kvyaku tooso nyəŋku wule. Ilena pá mayana

Amaleke nyəma wata Yuta na ilim mpətəŋ təo, na pá sə Sikəlakı icatə.

² Iləna pá kpa alaa na səsaa na piya mpa paa wə tə taa tə. Pa kuu pa tənaya na pá təna mpaav. Ama pa ta ku pa taa nəyəlv.

³ Tafiti na i yələaa pa tala icatə taa, iləna pá mayana pa səpa-teyə kəkə. Mpýyú pa kpa pa alaa na pa alvpiya na pa apalvpiya ke yomle.

⁴ Mpýyú pa təla nəəsi na pá wii təkpoo tən pa səki pa səki.

⁵ Pa kpeñna Tafiti alaa naaləyə na pá kpayə. Sisilee tu Ahinowam na Kaməelı tu Apikaalı wei i ké Napaalı leelu tə.

⁶ Mpýyule Tafiti laŋle pəsa katatəlaya. Mpi tə, i yələaa ka wəna-i na həwəe nyəna ke pa piya təo ké. Halı pá kvlı sì pa yaki-i pəe. Iləna Tacaa səəsi-i apalvət.

⁷ Iləna Tafiti tə Ahimelekı pəyalv Apiyataa wei i ké kətəlvə tə sì: Kəna-m kətəlaa toko wei pa pəcsəyəna Tacaa ke təm tə.

Apiyataa ponə-i,

⁸ Iləna i pəəsi Tacaa sì: Ye ma təŋə kolontunaa mpə maa hiki-wə? Tacaa sì: Təyəni-wə n ká hiki-wə na n̄ waası yələaa mpə.

⁹ Iləna Tafiti na i yələaa nasətoso (600) pá tu pa waalı. Pa tala Pesəə ləəv

¹⁰ Iləna yələaa Ȝmənəyən (200) saalı təna. Mpi tə, pa sula kav. Pə kaasa nasəle (400), iləna pəle na Tafiti pá təyəvti.

¹¹ Mpýyú pa sula Icipiti tu nəyəlv, na pá ponə-i Tafiti kiŋ na pá ha-i təyənaya na ləm.

12 Pa ha-i tətəyə fiki pee kuvulue payale, na ləseñ kuvulv paya ke naale, na í təyə na í lá alaadəya. Mpi tə, kuyeeñ tooso ke i ta təyə i ta nyəo.

13 Ntəna Tafiti pəəsi-i si: Awe təna-ŋ na leye n lünaa? Kəlena ilé si: Ma kék Icipiti tv kék, Amaleke tv nəyəlv i ka təkəna-m yomle. Saňa taa kuyeeñ tooso kələ pə wukaya-m na í lə-m tə.

14 Ta watəna Kəleti nyáma tetv ilim mpətəy həyəluyu təo kék Yuta tetv taa, na Kalepu tetv, na té sə Sikəlakı icatə.

15 Ntəna Tafiti si: N ka ponam yoolaa mpə inu pa kinj na?

Kəlena yom cə si: Tuuna Isə həte si n kaa kv-m. Pəyele n kaa cəle-m ma caa, үlenə pácó má ponam pa kinj.

Tafiti kvwa Amaleke nyáma

16 Apalv inu i kpaya Tafiti na í ponam na pá mayana Amaleke nyáma ke səsəm ke təna, na pá təki na pá nyəekı na pá paakı. Wontu nti paa ləeka Filiisi nyáma na Yuta nyáma tə təo kék pa lakaya mpv.

17 Mpýyú Tafiti kv-weyə tanañ ɳkv. Haləna təv kufemuyu taanaya, pa taa nəyəlv ta fiti. Ye pə taya ifepiya nasələ (400) wei i caya yooyoona na í se tə.

18 Mpýyú i ləeka pa təna mpa Amaleke nyáma ka kpawā tə, na i alaa naale.

19 Tafiti ləeka pa piya tənaya təceicəi, na pa won-tunaa mpa kolontunaa ka kuuwa tə.

20 Na í ləekı Amaleke nyáma təla təna na a tiikilaa yəyətəyə si: Tafiti təla ntə cəne.

21 Pa kəma pa tala yəlaa ɳmuñuyu (200) ɳku kui kawa na kú saalı Pesəo ləəu nəyə tə, үlenə pele pá poloweyə səñyug, na Tafiti kpətəna-we na í səe-we.

22 Mpuyvle mpa paa təŋa Tafiiiti tə, pa taa tetelataa na asayaa pa təma si: Timpi pane pa ta pəsi na pá polo kolontunaa təkvle tə, ta kaa ha-weyə mpi tə hika təna tə pə taa puv. Ama pa alaa na pa piya tike ke paa kəli na pá tee.

23 Ntəna Tafiiiti si: Apalaa me, í taa la mpv. Mpı tə, Tacaa yapəna-tv na í tú tá niŋ taa kē ta kolontunaa na í ha-tvəy pə təna isəntə.

24 Nəyəlv kaa mv mə təm nti.
Ilə pə wəe kē sī mpa pa pola təyoole tə,
na mpa pa taŋa wontu tə pá tala wontunaa mpəyə
teitei.

25 Pə kpačav kuyaku ɳkv na pə puki təyə Isəyeli nyéma svv mpýgv lapv, na pə pəsi isu kiiu.

26 Pa məla Sikəlaki, iləna Tafiiiti cosi kolontunaa wontu nti pa hika mpv tə tə taa, na í ha Yuta nyuyu nyéma na i taapalaa si: Tacaa kolontunaa ke tə lekkaa na té cosi na té ha-me.

27 Mpa mpa i hawa təyəle, Petəeli nyéma, na Lama nyéma ke Nekəfı wvlaya tətu taa, na Yatii nyéma,

28 na Alwəe nyéma, na Sifiməti nyéma na Isətemuwā nyéma,

29 na Lakaali na Yelameli acalee nyéma na Keni nyéma,

30 na Hooma nyéma na Pəo-Asan nyéma na Atakı na Hepələŋ nyéma,

31 na timpi timpi Tafiiiti na i yəlaa paa cəəsaa tə pə nyémanaa.

1 Waatu unu i taa ké kuyaku nakulu, Filiisi nyáma yoona Iséyeli nyáma, na pá tóyóni-wé na pá ku-wéyé Kilipuwa puyu taa.

2 Iléna pá tú Sayuli pa waalí na pá ku i péyalaa Sonatañ na Apinatapí na Malékisuwa.

3 Mpúyú pè wiisina Sayuli na pá yaya-i nyáma ke teu.

4 Iléna í tó i yoou wontu tókulu sí: Kpeé nyá layate na ní téesi-m. Pé taa koo na Filiisi ma ta nyi isonaa mpé pá koo pá téesi-m na pá paana-m.

Ama sɔyəntu kpa yoou wontu tókulu na í kisi. Ténayale Sayuli sika i layate na í yele i tí na í hoti tē tóo.

5 Yoou wontu tókulu ná mpv, iléna ilé í hoti i nyənté tóo ké mpv tóto na í sí.

6 Sayuli na i péyalaa tooso, na i yoou wontu tókulu, na i yélaa tēna pa səpəna kuyaku njv.

7 Mpúyú Iséyeli nyáma mpa paa wé Sisilee ləow waalí, na Yaataní pəyə waalí tə, pa nuwa sí Sayuli na i péyalaa pa səpə na Iséyeli yoolaa seeki. Ténaya pele pa lu pa acalée taa na pá se tóto. Iléna Filiisi nyáma polo na pá caya tēna.

8 Tēn fema, iléna Filiisi nyáma polo sí pa kpakéyi sətaa wontu. Mpúyú pa mayana Sayuli na i péyalaa tooso pa səpə Kilipuwa puyu taa.

9 Iléna pá seti Sayuli nyuyu na pá wəyəsi i yoou wontu. Pè waalí ké pa yasa təm kuyantu ntəyí Filiisi nyáma tetv taa, na pa tuŋ kutuluŋ taa na yélaa tēna nu.

10 Iléna pá su Sayuli wontu ke tuŋ Asətatı kutiluŋ taa. Mpúyú pa kama Sayuli mayamaya ke icaté nte pa yaa sí Peti-Seyan tə tə koluŋa tóo.

11 Waatu wei Yapeesi nyéma nuwa isena Filiisi nyéma lapa Sayuli to.

12 Mpýv apalaa taa apalaa kota, na pá to ahoo têna na pá polo Peti-Seyan na pá lësi Sayuli na i pøyala, na pá pon-a-wey Yapeesi na pá wó-wey kókó.

13 Ilëna pá lësi pa muwa na pá pi tuyu nakvli ku te. Ilëna pá hóko nöösí ke kuyeej naatosompøyayá.

**PIIPILI CSILCTM TAKELAYA
Portions of the Holy Bible in the Lokpa language of
Benin**

copyright © 1999 SIM

Language: Lokpa (Lukpa)

Translation by: SIM

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2017-10-16

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 26 Jul 2025 from source files
dated 31 Aug 2023

ef14191a-91f7-51c1-ac89-7b93dd7c4377